

**KADIN SEÇMENLERİN OY VERME DAVRANIŞLARI ÜZERİNDE
ETNİSİTE ETKİSİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ**

Nurgül ERGÜL

Haziran 2017

TRABZON

KABUL VE ONAY

İşletme Anabilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Nurgül ERGÜL tarafından Yrd. Doç. Dr. Erol KALKAN yönetiminde hazırlanan “Kadın Seçmenlerin Oy Verme Davranışları Üzerinde Etnisite Etkisi: Sivas İli Örneği” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 21/06/2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Burak HERGÜNER

Jüri-Danışman

Yrd. Doç. Dr. Erol KALKAN

Jüri

Yrd. Doç. Dr. İsmail Cem FERİDUNOĞLU

Tez savunması ile ilgili yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .... / ..... / 2017

Prof. Dr. M. Asif YOLDAŞ
Enstitü Müdürü

**KADIN SEÇMENLERİN OY VERME DAVRANIŞLARI
ÜZERİNDE ETNİSİTE ETKİSİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ**

Nurgül ERGÜL

**Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı Halkla İlişkiler Bilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

**Danışman
Yrd. Doç. Dr Erol KALKAN**

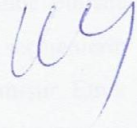
Haziran 2017

TRABZON

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunduğunu beyan ederim. 21./06/2017

Nurgül ERGÜL

ÖZET

ERGÜL, Nurgül Kadın Seçmenlerin Oy verme Davranışları Üzerinde Etnisite Etkisi: Sivas İli Örneği, Yüksek Lisans, Trabzon, 2017

Seçmen davranışlarının doğru analiz edilmesi, yalnız siyasi partilerin başarısı üzerinde değil, aynı zamanda sosyolojik dinamiklerin anlaşılması bakımından da oldukça önemlidir. Çalışmada kadın seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde etnisite etkisini görmek amaçlanmıştır. Bu çerçevede kadın seçmenlerin etnik yapılarına göre farklı oy verme davranışlarında bulunacakları ve farklı dinamiklerden etkilenecekleri tartışmanın konusunu oluşturmaktadır. Kadın seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde etnisite etkisi var mıdır? Çalışmanın temel sorusudur. Bu bağlamda ana hipotez, kadın seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde etnisite etkisi bulunmaktadır şeklinde geliştirilmiştir. Etnik kimlik bakımından kozmopolit dokuda bulunan Sivas İli çalışmanın tartışma konusu ve hipotezine cevap verecek nitelikte olması sebebiyle uygun bulunmuştur. Sivas merkezde 500 seçmenle likert tipi anket uygulaması yapılarak yerel seçimler bazında farklı etnik gruplara mensup olan kadınların, oy verme davranışlarını etkileyen etnisite faktörü çözümlenmiştir.

Tartışma konusu kapsamında Columbia Ekolü (sosyolojik yaklaşım) politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özellikler önemlidir teorisinden ve sosyo-psikolojik yaklaşımın temelleri olan seçmenin aile ve çevresinden etkilendiği varsayımlarından faydalanılmıştır. Bu çalışmanın ulaştığı temel bulguların başında kadın seçmenin etnik yapısının oy verme davranışlarını etkilediği ve yapısal farklılıklarına göre farklı faktörlerden etkilendikleri bulgusu gelmektedir.

Anahtar Kavramlar: Siyasal Katılım, Kadın Seçmenler, Oy Verme Davranışları, Etnisite, Seçmen Yapısı, Siyasi Faktörler

ABSTRACT

ERGÜL, Nurgül. The Effect of Ethnicity on Voting Behavior of Female Voters Sivas Case, M.Sc., Trabzon, 2017

The correct analysis of voter behavior is crucial not only for the success of political parties but also for the understanding of sociological dynamics. It is aimed to influence the ethnicity of voting behavior of female voters in the study. In this framework, women voters will have different voting behaviors according to ethnic structures and they will be influenced by different dynamics. The question is whether women voters have an ethnicity effect on voting behavior. In this context, our main hypothesis is that there is an ethnicity effect on the voting behavior of women voters. Sivas, who has a cosmopolitan background in terms of ethnic identity, was found to be suitable for the discussion and hypnotization. In the center of Sivas, there are 500 voters and likert type questionnaires. The factors affecting voting behavior have been resolved.

Within the context of the debate, social features are important in determining the political preferences of the Columbia School sociological approach, taking advantage of the theories and assumptions that influence the electorate, which is the basis of the socio psychological approach, from the family and its environment. The main finding of this study is that the ethnic structure of women's electors affects their voting behavior and they are influenced by different factors according to their structural differences.

Key Words: Political Participation, Female Voters, Voting Behaviors, Ethnicity, Voter Structure, Political Factors

TEŞEKKÜR

Tezimin yazım aŐamasında yardımlarını gördüğüm Tez DanıŐmanım Yrd. Doç. Dr. Erol KALKAN' a, ayrıca araŐtırmamın uygulama aŐamasında bana teknik konularda destek sunan Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Görevlisi Güldal DOĞRUYOL'a teŐekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ABSTRACT.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEŞEKKÜR.....	8
İÇİNDEKİLER.....	9
TABLolar DİZİNİ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.i
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.ii
EKLER.....	ix
GİRİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.	SEÇMEN DAVRANIŞLARI.....	4
2.	YEREL SEÇİMLERDE SEÇMEN TERCİHİ.....	6
3.	ETNİSİTE KİMLİK.....	8
4.	KÜLTÜR.....	11
4.1.	Milli Kültür.....	11
4.2.	Gelenekler ve Görenekler.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.2.1.	Tarih.....	26
4.3.	Kültürün Fonksiyonları.....	26
4.4.	Kültürün Beslendiği Kaynaklar.....	15
4.4.1.	Dil.....	15
4.4.2.	Din.....	16
4.4.3.	Gelenek ve Görenekler.....	17
4.4.4.	Yaşam Tarzı ve Dünya Görüşü.....	31
4.4.5.	Tarih.....	18
5.	KÜLTÜR VE KİMLİK.....	19
5.1	Dini Kimlik.....	21
5.2	Sosyal Kimlik.....	22
5.3	Dini ve Etnik Kimliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler.....	26
6.	TEORİK ÇERÇEVE.....	29

İKİNCİ BÖLÜM
METODOLOJİ

7. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ.....	32
7.1 Araştırmanın Sorusu ve Yöntemi.....	33
7.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	33
7.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme.....	34
7.4. Veri Toplama Yöntemi	37
7.5. Araştırmanın Hipotezleri	37
8. BULGULAR	38
8.1. Hipotezlerin Test Edilmesi	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE SONUÇLAR

9. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME	62
10. ÖNERİLER VE TARTIŞMA.....	65
11.KAYNAKÇA	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
12. EKLER	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
13. SİVAS FOTOĞRAFLARI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
14.ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Evren örneklem analizi	39
Tablo 2: Demografik bilgiler	42
Tablo 3: Medeni hal	42
Tablo 4: Eğitim durumu	43
Tablo 5: İnanç durumu	43
Tablo 6: Gelir durumu	44
Tablo 7: Etnik durum ortalamalar	44
Tablo 8: Çalışma durumu	45
Tablo 9: Madde frekans dağılımları	45
Tablo 10: Genel faktör yükleri	48
Tablo 11: Faktör yükü / elenen faktörler	49
Tablo 12: Varyans oranları	51
Tablo 13: Elenen madde faktör Yükleri	52
Tablo 14: Etnisite inanç varyans analizi	56
Tablo 15: Etnisite parti kimliği ve ideoloji varyans analizi	59
Tablo 16: Etnisite eş ve sosyal çevreden etkilenme varyans analizi	61
Tablo 17: Etnisite proje ve vaatler varyans analizi	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İnanç etnisite varyans analizi.....	57
Şekil 2: İdeoloji etnisite varyans analizi	60
Şekil 3: Eşten etkilenme etnisite varyans analizi.....	62
Şekil 4: Proje ve Çalışmalar etnisite varyans analizi.....	64

EKLER

Ek: 1 Anket örneği	76
Ek: 2 Sivas İli fotoğraflar	79
Ek :3 Özgeçmiş	82

ÖNSÖZ

Bu çalışma, özelliği gereği Siyaset Bilimi, Halkla İlişkiler, Siyasal İletişim alanlarının en çok üzerinde durduğu meselelerden biri olan oy verme davranışlarını etkileyen temel faktörler üzerinde durmaktadır. Meselenin doğru ortaya konulabilmesi için ilk önce seçmen davranışlarını oluşturan temel teorilerin ifade edilmesi bir zorunluluk olarak görülmüştür. Bu temel teorilerden hareketle; Sosyolojik Yaklaşım (Columbia Ekolü) ve Sosyo Psikolojik varsayımlara dayanarak değişkenler içerisinde etnisite kavramı ve kadın seçmenler ele alınmıştır.

Sosyolojik yaklaşıma göre, politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özellikler ve bölünmeler belirleyici rol oynar. Seçmenlerin dinsel, etnik ve mesleki farklılıkları sosyal bölünmelerin temel kaynağıdır.

İnsanlar yeryüzünde var olduğu günden beri daima toplu halde yaşamışlardır. Tüm sosyolojik analizler tarih süreci boyunca göstermiştir ki bireyler tek yaşayamamakta ve bir topluluğa ihtiyaç duymaktadır. Toplu halde yaşayan insanların, hem kendi aralarındaki düzeni, hem de diğer topluluklarla aralarındaki düzeni sağlayacak bir düzenleyiciye ihtiyaçları vardır. Toplumun içerisinde de diğerlerine baskın gelen, bilgi ve becerileri ile onların üzerinde bir otorite oluşturan ve ayrıca topluma yön verebilen insanlar lider olarak ortaya çıkmaktadırlar. Lider, diğer insanlarla ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Hiç kimse tek başına ve kendi kendine lider olamaz. Lider olan kişi bir sosyal grubun bir parçasıdır. Toplum ve grup içerisinde bazı kişiler daha baskın olabilir. Önemli konularda bu kişilerin etkinliği devam ederse, muhtemelen bunlardan biri lider olur. Ancak kişiyi lider yapan durumun gerekçeleri değişirse, lider de değişebilir. Her zaman en etkin kişi de lider olamaz. Diğer bir söylemle lideri durum da tayin edebilir (Şerif, 1996: 211). Koşullar dikkate alındığında liderlerin seçimi, yalnız siyasal erklerin belirlenmesi açısından önem arz etmemekte olup, aynı zamanda toplumsal yapının analizi açısından da siyaset bilimi, halkla ilişkiler gibi birçok ana bilim dalının ilgisini çekmektedir. Çalışmanın konusunu etnisite kavramı teşkil etmektedir. Bu kavram İnanç, ideoloji, geçmiş dönem çalışmaları ve eşten etkilenme gibi değişkenler göz önünde bulundurularak açıklanmaya çalışılmıştır.

GİRİŞ

Demokrasi ile yönetilen toplumların en belirgin özellikleri, belirli aralıklarla gerçekleştirilen serbest seçimlerle merkezi ve yerel yönetimler bazında iktidar elitlerinin belirlenmesidir. Demokrasileri diğer yönetim biçimlerinden ayıran en temel özelliklerin biri de budur. Bu nedenle de demokratik devlet, siyasal katılımın en yoğun olduğu devlet biçimi olarak nitelendirilir. Bireyler siyasal partiler aracılığıyla sistemin işleyişine katkıda bulunurlar. İktidar ilişkilerinin bulunduğu her toplumda çeşitli yoğunluklarda siyasal katılma ve bunun en klasik şekli olarak oy verme karşımıza çıkar(Özer ve Meder, 2008:1).

Siyaset bilimi literatüründe yaygın bir etki alanına sahip bulunmakta olan “siyasal davranış” kavramı, bireyin genel olarak dünyaya, özel olarak da kendi yaşamını ilgilendiren olaylara, kurumlara, aktörlere, sosyal ve siyasal işleyişe yönelmede kullandığı bir çerçeve olarak kabul edilmektedir. Başka bir deyişle “davranış” bireyin kendi yaşamına yön verirken ya da toplumsal ve siyasal yaşamı anlamlandırırken sahip olduğu kanaat, tutum, düşünce ve izlenimin tümüdür. Davranış değerlerinin bir ayağı bireyin iç dünyasında beslediği kanaat ve düşüncelerden oluşurken, diğer bir ayağı da bireyin bu kanaat ve düşünceden hareketle yöneldiği eylemler dizisinden oluşmaktadır. Bu nedenle siyasal davranışlar analiz edilirken bireyin yöneldiği veya gerçekleştirdiği pratikleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Çaha, 2008: 2).

Diğer yandan, bir ülkede seçmenlerin genel eğitim, kültür ve gelir düzeyi ile o ülkede yapılan siyasetin niteliği arasında paralellik vardır. Seçmen davranışlarının iyi analiz edilmesi, o ülkenin gerek sosyo-ekonomik, gerekse de sosyo-kültürel göstergeleri ile ilgili ciddiye alınması gereken veriler ortaya koyar (Aktan ve Dileyici, 2001: 12–25).

Siyaset bilimi kapsamında yapılan araştırmalara baktığımızda seçmenin etnik yapısının oy verme davranışlarını ne ölçüde ve hangi dinamiklerle etkilediğine dair yeterli düzeyde bulguya rastlanmamaktadır. Bu çalışma Türk seçmenin etnik dokusunu hedef alarak, kozmopolit yapının siyasal tercihleri ne ölçüde etkilediği ve hangi faktörlerden etkilendiği hususlarında siyaset bilimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Parti ve ideoloji kavramlarından en az etkilenildiği düşünölen yerel seçimler ve toplam seçmen sayısının yarısını oluşturan kadın seçmenler çalışmanın temel sorusu olan etnik kimlikler üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Etnisite ve kimlik kavramı çözümlenirken hedef seçmenin kimlik farklılıklarına göre hangi faktörlerden etkilendiği, sorusu çalışmaya yön vermiştir. Bu amaçla siyaset bilimine yön veren teoriler içerisinde sosyolojik yaklaşıma göre, politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özelliklerin oy verme tercihlerini belirlemiş olduğu varsayımı, kimlik kavramının açıklanmasında yol göstermiştir. Bir diğer yaklaşım olan sosyo-psikolojik kuramın temelinde yer alan seçmenin aile ve çevresinden etkilenmesi ise etnik yapının aile ve sosyal çevre boyutuyla açıklanmasına zemin oluşturmaktadır.

Kaynak alınan temel varsayımlar ışığında dokuya uygun örnek il seçimi yapılarak anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Toplanan veriler betimleyici analiz, anova analizi ve faktör analizleri ile değerlendirilmiştir. Elde edilen demografik veriler betimleyici analiz ile incelenmiştir. Etnisite, ideoloji, eşten etkilenme ve parti kimliği gibi unsurlar ise anova ve faktör analizleri ile değerlendirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümü: Konu, amaç, kapsam ve çalışmanın önemini içermektedir. İkinci bölümde seçmen davranışları, etnisite ve kimlik kavramı, kültür ve kimlik oluşumuna etki eden faktörler ile seçmen tercihlerine ilişkin teorik yaklaşımlar bulunmaktadır. Son bölümde ise araştırmanın metodolojisi, sonuçlar, yorum, öneriler ve tartışmalar bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. SEÇMEN DAVRANIŞLARI

Oy vermenin başlıca aktörü konumundaki seçmenler, bilinçli veya bilinçsiz olarak çoğu zaman belirli koşulların ve itkilerin etkisiyle tercihlerini belirlemektedirler. Bu açıdan sandık başına giden seçmenlerin tercihlerini nasıl ve neye göre yaptıkları sorusu, siyaset sosyolojisi alanında çalışan araştırmacıları uzun zamandır meşgul eden en önemli konulardan birini oluşturmaktadır (Damlapınar ve Balcı, 2005: 59). Seçmen tercihini etkileyen pek çok faktör söz konusudur. Akgün (1999) ve Stegmaier (2001: 26)'e göre ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartlar ve seçmenin kişisel ekonomik durumu seçmen davranışını etkileyen en önemli faktördür. Türkiye ile ilgili bulgular, hükümetteki partilerin oyunun ekonomideki fiyat hareketlerine (enflasyona) bağlı olarak önemli ölçüde değişmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik büyüme, hükümete siyasal desteği devam ettirmede avantaj sağlamakla birlikte bunun etkisi nispeten azdır. Çünkü seçmen negatif ekonomik göstergelere pozitif ekonomik gelişmelerden daha güçlü biçimde duyarlılık göstermektedir. Daha çok cezalandırmakta, daha az ödüllendirmektedir. Bunun nedeni, ekonomik çöküntüler ve özellikle enflasyonist ortamın aynı anda daha çok insanı etkilemesine karşın ülkenin genel ekonomik koşullarındaki pozitif gelişmelerden (ekonomik büyüme gibi) kaynaklanan zenginliğin kısa dönemde halka aynı ölçüde yansımamasıdır.

(Akgün, 1999; Alcoe, 2001: 1) Kalaycıoğlu (1999: 55) ve Esmer (2002: 111) ise seçmen davranışının sosyo ekonomik faktörlerden çok ideolojik ve kültürel faktörlerden etkilendiğini belirtmektedirler. İdeolojik faktörler, siyasi partiler arasındaki farklılığın yansıtılmasında önemli bir öge konumundadır. Türkiye'de sağ-sol arasındaki tercihte, seçmenin laik ya da İslamcı oluşu en önemli ayırıcı faktör olmakta, bunu sosyal sınıf, etnik yapı, köy-kent farklılığı, İslami mezhep ve eğilim pekiştirmektedir. Türkiye'de sağ ve sol oylar arasında akışkanlık azdır ve bu da parti kimliği (party identity) şeklinde değilse bile sağ-sol kimliği olarak bölünmüş bir kemikleşmiş yapıyı yansıtmaktadır. Herhangi bir partinin üyesi durumunda olmayan seçmen kitlesi; partilerin kadrosu, siyasi görüşü veya liderinden çok, partilerin ürettiği politikaları esas alarak tercihini yapmaktadır (Çaha, 2002: 141).

Seçmenler genellikle bir önceki seçimde oy verdikleri partiye yeniden oy verme eğilimi göstermekle birlikte, bu desteklerinin sürekliliği bulunmamakta, desteklerini geri çektikleri ve nispeten daha çabuk değişir bir şekilde oy verdikleri durumlar da söz konusu olabilmektedir (Özsoy, 2009: 51; Ayata, 1991: 30- 32). Ercins (2007: 31)'e göre ise adaylar ve sorunlar sadece kısa dönem oy dalgalarını harekete geçirmektedir. Oysa bir partinin sahip olduğu kimlik (party identity), aynı partiye uzun dönemli destek açısından daha belirleyici bir değişkendir. Parti kimliğinin uzun süre sabit olması durumunun uzun dönemde seçmen davranışını etkilediği anlayışı 1960'larda Avrupa'daki oyların oynaklığının artması ile sorgulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte parti kimliği ne kadar güçlü olursa, oyların oynaklığının düşük olması ihtimali o kadar fazladır. Bazı yazarlar ise oylardaki hareketlilik olarak ifade edilen seçmen tercihlerindeki değişimlerin nedenlerinden biri olarak demokratik gelişimi göstermektedirler. Seçmenin demografik özellikleri (sınıf, yaş, eğitim, cinsiyet, meslek, gelir gibi) oy verme davranışını etkilemektedir (Kalaycıoğlu, 1993: 252- 266). Bunlara ek olarak, İslami mensubiyet ve etnik kimlik gibi Türkiye'ye özgü faktörler de seçmen davranışını etkilemektedir (Başlevent vd., 2005: 450-455). Kamuoyu araştırmalarının da seçmen davranışı üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu düşünülmektedir. Seçimler öncesinde yayımlanan partilerin oy oranlarıyla ilgili kamuoyu araştırmalarının seçmenleri etkilediği yönünde dünya demokrasilerinde ve Türkiye'de oldukça güçlü kanaatler vardır (Atar, 2006: 219). Seçim dönemlerinde yapılan kamuoyu araştırmalarının amacı bir yandan seçmen eğilimlerini öğrenmek diğer yandan seçmeni yönlendirmektir (Doğan ve Göker, 2010: 165).

Yukarıda belirtilenlerin dışında adayın imajı da seçmen tercihi açısından önemlidir. Aday; siyasi parti ile seçmenler ve potansiyel seçmenler arasında bir köprü görevi görmektedir. Çünkü seçmen, siyasi partiyi gösterdiği adaya göre değerlendirmektedir. Seçimde oluşturulan aday imajı, seçmenin bir defa oy verdiği belirli bir siyasi partiye tekrar oy verip veremeyeceğini etkiler. Belirli bir adayın seçmenleri de homojen bir grup olmamakta, her seçmen adayın farklı özelliklerine önem vermektedir. Bu durum onların psiko-sosyal bakımdan birbirlerinden farklı oluşlarının bir sonucudur (Çiftlikçi, 1996: 105; Doğan ve Göker, 2010: 163). Buna bağlı olarak bir siyasi parti yönetimi, adayın seçmenler üzerinde etkili olabileceği özellikleri araştırmalı ve bu araştırmalar sonucunda da aday; politika ve stratejisini belirlemelidir.

2. YEREL SEÇİMLER VE SEÇMEN TERCİHİ

Anayasa'nın 127. maddesine göre yerel yönetimler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Yerel yönetimler, halka en yakın yönetim birimleri olma özelliğini taşımaktadırlar. Bu yönüyle de demokratik değerlerle birlikte anılmaktadırlar. Yerel yönetimlerden beklenen demokratik değerlerin gerçekleşmesi ya da gerçek anlamda demokratik yerel yönetimlerin varlığı için belki de en önemli mekanizma yerel seçimlerdir.

Türkiye'de yerel seçimler, Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'da belirtilen ilkelere göre yapılmaktadır. Kanununun 1. maddesine göre ülkemizde yapılan yerel seçimler; il genel meclisi üyelerinin seçimi, belediye başkanı ve belediye meclisi üyelerinin seçimi ve köy ve mahalle muhtarları ile ihtiyar meclisi ve heyeti üyelerinin seçimi olarak üçe ayrılmaktadır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır (mad.2). Yerel yönetim organlarının gerçek anlamda yerel halkı temsil etmesi, yerel yönetim faaliyetlerinin yerel halkın taleplerine ve sorularına cevap vermesi, halkın yerel yönetim faaliyetlerine katılım kanallarının açık olması yerel demokrasinin varlığı açısından gereklidir. Ancak yasalardaki kısmi iyileşmelere karşın ülkemizde halkın yerel yönetimlere katılımı oy vermekten öteye gitmemektedir. Yerel halk, seçim sürecinde kurduğu yüzyüze iletişim sonucunda olumlu bir izlenim edindiği, hizmet üretebileceğine inandığı adaylardan yana tercihini kullanmaktadır. Bu noktada, adayın partisi, siyasi ve ideolojik görüşü ikinci plandadır. Dolayısıyla, Çaha (2002: 139)'nın da belirttiği gibi yerel seçimlerde yerel koşullar ön plana çıkmaktadır. Örneğin belediye başkanlığı seçimlerinde belediye başkan adayının en önemli faktör olması bir partinin yerel düzeyde alacağı oyların doğrudan doğruya belediyenin gerçekleştirdiği icraatlara bağlı olduğunu göstermektedir. Ancak, pratikteki işleyiş her zaman bu gerçeğe uymamaktadır.

Yerel yönetimlerle ilgili literatüre hâkim olan görüşlere göre yerel yönetim seçimleri genel olarak demokratik yerel yönetim değerlerinin gerçekleşmesi açısından ideal durumun uzağındadır.(Kösecik: 2005, 254). Yerel seçimlerde, oy vermeyi etkileyen etkenler, ulusal siyasal sorunlar karşısında yerel sorunların yeri, ulusal parti tercihlerinin yerel seçimlerdeki tercihlere yansımaları açılarından bakıldığında, yerel seçimlerin, ulusal siyasal sorunların, ulusal parti tercihlerinin gölgesinde kaldığı genel olarak kabul edilmektedir. Ancak, bu genel görüşlerin doğruluğu, 18 Nisan 1999 tarihinde aynı anda yapılan milletvekili ve yerel seçimlerin sonuçları ile Türkiye’de yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Seçim dönemi boyunca, ulusal politika sorunlarının ve genel seçim kampanyalarının egemen olması ve yerel seçimlerin, ülke gündemini ve seçim döneminin genel karakteristiğini belirleme açısından ikinci planda kalmasına rağmen, 18 Nisan 1999 milletvekili ve yerel seçimlerinin en önemli sonucu ya da en belirgin özelliklerinden biri, yerel ve genel seçimlerde seçmen tercihlerinde görülen farklılığın önemli boyutlarda olmasıdır (TODAİE, 2001: 261,44). 18 Nisan seçimlerinde, seçmen, ulusal siyasetten ve ulusal gündemden farklı olarak yerel koşulları göz önünde bulundurarak bilinçli bir şekilde oyunu kullanmıştır. Milletvekili seçimlerinde farklı oy kullanmanın arkasında yatan neden, milletvekili seçimlerinde parti tercihinin öne çıkmasına rağmen yerel seçimlerde (belediye başkanlığı) aday tercihinin belirleyici olmasıdır. Bununla birlikte, bugün ulusal siyaset-yerel siyaset ayrımının büyük ölçüde anlamını yitirdiği de belirtilmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, siyasal partilerin hem yerel seçim ortamının oluşturulmasında hem de seçimle oluşan meclislerin çalışmaları sırasında önemli roller oynamalarıdır. Dolayısıyla, siyasal parti gerçeğinin, ulusal siyaset ile yerel siyaset arasındaki bütünlüğü sağlayan en önemli unsur olduğu söylenebilir.

Akbulut (2001: 37-38)’a göre bu bütünlük iki şekilde ortaya çıkmaktadır: (1) Siyasal partilerin yerel seçimlere katılmasıyla, bu seçimlerde kişilerin değil bir partiyi ve dolayısıyla ulusal sorunlara çözüm bulma iddiasıyla hazırlanan bir parti programını temsil eden siyasal nitelikli kişilerin yarışması ve (2) yerel seçim sonuçlarının, siyasal partilerin başarısı ya da başarısızlığı temelinde değerlendirilmesi. Nitekim yerel seçimlerin milletvekili seçimleri karşısında bir güvenoyu ya da referandum olarak değerlendirilmesi de bu görüşe dayanmaktadır.

3. ETNİSİTE / KİMLİK

Kimlik kavramı psikolog Erik Erikson'un çalışmaları temelinde 1950 ile 1960'ların son döneminde sosyal bilimler alanında çalışılmaya başlandı. 1950 öncesi dönemde kimlik kavramına ilişkin gerek sözlüklerde gerekse de ansiklopedilerde herhangi bir atıf bulunmamasına rağmen, bu dönem sonrasında kuşku götürmez bir biçimde açıklayıcı bir yapıya kaynaklık etti. Ancak kavramın yoğun bir şekilde kullanımı, nihai analizde, birbiri ile rekabet halindeki kimlik anlayışlarının doğuşuna ve bu bağlamda kakafonik bir ortamın yaratılmasına neden oldu(Malesevic 2006: 16 vd).

Modern devlet sahip olduğu hapishanelerden mahkemelere, eğitim sisteminden sınır kontrollerine kadar uzanan çerçevede kimliklerin tanzimi temelinde gelişim göstermiştir. Kimliğin devlet temelli irdelenmesi bağlamında ele alınabilecek bu bakış açısı, yirminci yüzyıl zarfında yükselişe geçen kimlik siyasetleri kavramına kapı aralamıştır. Bu durumla bağlantılı olarak birbirine karşıt biçimde gelişen iki farklı kimlik algısından ilki, modern toplumların, özellikle baskın özellik sergileyen modern toplumların genel özelliğinin kimlikleri cebri bir şekilde kontrolü üzerine odaklanırken, diğeri ise kimlikleri toplumun siyasal anlamdaki örgütlenmesi olarak ifade etmiştir (Stevenson 2006: 277-278).

Kimlik konusu insanın kendi tercihlerini yapan bir birey olarak kabul edilmesini gerektirdiği için bireyselleşmeye ilişkin bazı teorik bilgileri hatırlamakta fayda vardır. Batı'da Yeniçağ ile beraber başlayan özgür, kendi kendine yeten, kendi değerlerinin belirleyicisi birey anlayışı o tarihten itibaren güçlenerek günümüze kadar gelmiştir. Gerçek anlamda bireyin ya da kimliğin ortaya çıkması sosyal bilimcilerin ortak kanaatine göre geleneksel toplumsal yapının yerine modern toplumun geçmesiyle mümkün olmuştur. Mekanik dayanışmanın olduğu toplumlarda, bütüncül bir kişiliğin tam anlamıyla oluşamayacağını vurgulanmaktadır. Buna sebep olarak da mekanik dayanışmada geleneksel iş bölümünün hâkim olduğu sosyal yapının insanların özgür seçimlerini kısıtladığını ve bilinçlerini oluşturan öğelerin kişinin içinde yaşadığı toplumun ürünü olmasını göstermektedir. Oysa modern işbölümü insanın uzmanlaşmasını ve doğasının karmaşıklaşmasını sağlayarak, kendisinde ve kendisi aracılığıyla iş gören aile, soy ve toplumun belirleyiciliğinden arındırmıştır. İşbölümünün organikleşerek artması ise birey kişiliğinin de kendisini gerçekleştirme olasılığını arttıracaktır (Durkheim, 2006: 349-460).

İnsan çevresel etkilerden uzaklaşarak birey olabilir ve tarihsel süreçten bağımsız düşünülmesi de bu tarihsel süreçle gelen etkileşimlerden arınabildiği sürece kimlik oluşumunu tamamlayacaktır. Hümanizm, modernizm, ekonomik gelişmeler, teknolojik gelişmeler bireyin bağımsız düşünsel gelişimine etki eden önemli faktörlerdir. Dünya ölçeğinde etnisite kimlik kavramı tüm bu faktörlerden beslenirken, Türk halkının yapısal özellikleriyle birlikte demografik yapısının süregelen tarihsel süreçle birlikte kozmopolit dokuyu barındırması; etnisite kavramının önemine işaret etmektedir. Özellikle iletişimin hızlanması, çeşitli kitle iletişim araçlarının gelişimi ve yaygınlaşması çevresel faktörlerin etkilerini artırmakla birlikte bireyselleşme sürecine katkı sağlamıştır. Eğitimin evrenselleşmesi bireysellik bakımından gelişim yolunu açarken iletişimin yaygınlaşması ise bu noktada kayda değer gelişmelere sebebiyet vermiştir. Bireyin modernleşme sürecine ayak uydurma gereksinimi, kapitalizmin etkilerini barındırırken, liberal ekonomik sistem bağlı olunan çevre ile yeni etkileşimler ve sosyal dönüşümlere kaynaklık etmiştir. Kimlik kavramı içerisinde kültürel, dini, politik, kolektif, dilsel, cinsel, sosyal, ulusal, bireysel gibi birçok alt başlık barındırmaktadır. Burada etkileşim bakımından etkili unsurların dil – din birliği olduğu gözlemlenirken cinsel kimlik kavramının özellikle modernleşmeyle birlikte aktif rol aldığı görülür(Renan,2012:57).

Kadınların seçme seçilme hakkı ve sosyal, iş yaşamında var oluşuyla sosyolojik yapının dönüşümü hız kazanmıştır. Edilgen cinsel kimlik kavramı etken kimlik yapısına dönüşerek çevresel faktörlerden bağımsız yaşam alanı bulmuştur. Bu noktada cinsel kimlik ve dini hareketler sosyalleşme sürecinde yeni kimlik arayışları doğurmuştur. Esasında küreselleşme ekseninde ilerleyen tüm bu hareketler sonuçları bakımından sosyal yapının yeni kimlik arayışını doğurmakla birlikte, tepkisel korumacı yerel kimlik yaklaşımlarıyla da çift yönlü negatif ve pozitif devinimlere sebebiyet vermiştir. Bir bakıma etnisite yeni arayışlarla evrilirken, diğer bakımdan katı kültürel özelliklerin korunması açısından tepkilere neden olmuştur. (Renan, 2012: 57; Smith, 2012; Gellner, 2012: 86; Kohn, 2012: 133; Türköne, 2012: 24).

Kimlik temelde iki kaynaktan beslenmektedir. Birincisi doğuştan getirdiğimiz yaş, cinsiyet, fiziksel yapımız, etnik aidiyetimiz gibi öğeler, ikincisi de kendi gayretlerimiz ve sosyal çevre vasıtasıyla edindiğimiz değer, meslek, dindarlık, yaşam çevresi gibi öğelerdir. Bunlara statik ve dinamik unsurlarda denilmektedir. Farklı konumlara ilişkin kimliklerimiz oluşurken elbette kimlik çatışmalarının yaşanması beklenen bir durumdur. Marshall bu durumu şu şekilde özetlemiştir; “Copernicus’la dünyanın evrenin merkezi olmadığını, Darwin’le insanın yaradılışın merkezi değil/evrimin bir ürünü olduğunun, Marks’la insanların toplumsal ilişkileri üreten varlıklar değil, bu ilişkilerin ürünü olduğunun, Freud’la bireylerin tercih yapan bilinçli failer değil, bilinç dışı arzuların ürünü olduğunun farkına varmış oluruz(Yanmış,2012: 56). Kimlik doğumla birlikte edinilen özelliklerin yanında sonradan kazandığımız özellikleri de içerisine alan, her daim değişme potansiyeli olan bir kavramdır. Etnik ve dinsel kimlikler dâhil kimliklerin birçoğunun ontolojik gerçekliği yoktur; neredeyse tüm kimlikler kişilerin bireysel tercihleriyle beraber sosyalleşme sürecinde inşa edilirler ve dinamik bir yapıya sahiptirler (Kurt, 2012: 127).

Etnisite, hususiyle 1960’lar sonrasında rahatsız edici bulunan, oryantalistlerce literatüre sokulan “kabile toplumları” kavramının yerine kullanılmaya başlanmıştır (Eriksen, 2002: 11, 24, 150). “Etnisite, ait oldukları ve içinde özgün kültürel davranışlar sergiledikleri bir toplumda kendilerini diğer kolektif yapılardan farklılaştıran ortak özelliklere sahip olduğunu düşünen ya da başkaları tarafından bu gözle bakılan kişileri tanımlar” (Marshall, 1999: 215). Kimlik oluşumunda referansın cinsiyet, etnisite, millet, ırk, yaş, vatan kaynaklı olması gibi dinden alınması da beklenen bir durumdur.

4. KÜLTÜR

İnsan da bütün canlılar gibi varlığını sürdürmek için doğayla etkileşimde bulunur. İnsanı diğer canlılardan ayıran özellik ise doğayla etkileşiminde kültürünü araya koymasındır. Kültür, araç gereçlerden, bu araç gereçlere anlam yükleyen değerlerden, bu araç gereçlerle iş yapıldığında faydalanılan örgütlenme biçimlerinden, iş yapmaya ilişkin tarzlardan, iş paylaşımının yarattığı insanlar arasındaki farklılaşmaları haklılaştırmayı ve kurumsallaştırmayı gaye edinen izah ve inançlardan oluşur ve doğaya karşı insanın etkinliğini artırır (Oskay, 1997:7).

Kültür sözcüğü Cultura'dan türemiştir. Latince'de, Colere, sürmek, ekip biçmek; Cultura, Türkçe'deki "ekin" anlamında kullanılmaktaydı. Culture sözcüğü 17. yüzyıla değin Fransızca'da aynı manada kullanıldı. İlk olarak Voltaire, bu sözcüğü insan zekasının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi, yüceltilmesi manasında kullandı. Sözcük buradan Almanca'ya geçerek 1793 tarihinde yayınlanan bir Alman Dili Sözlüğünde Cultur olarak yer bulmuştur. Etnolog G. Klemm, (1843-52) "İnsanın Genel Kültür Tarihi" başlıklı on cilt olan eserinde Cultur sözcüğünü uygarlık ile kültürel evrim olarak kullanmıştır. Sözcük buradan İspanyolca, İngilizce ve Slav dillerine geçmiştir (Güvenç, 1979:96).

4.1 Milli Kültür

Milli kültür bir milletin aynı kültürde oluşturduğu topluluk bilincidir. Bir toplumu ayakta tutan en önemli etken milli kültürdür. Milli kültür denince öncelikle gerçekten sahip olduklarımızı gözden geçirmek doğru olacaktır. Kültürümüzün geçmişine dönüp baktığımız zaman gördüğümüz nedir? Günümüzde geçmiş kültürümüzle ilgili nelere sahibiz? Bizlere atalarımızdan miras kalan ve gelenek olarak süregelen milli kültürlerimiz nelerdir? Milli kültürün varlığının bilincinde olan halklar ve milletler, her zaman başları dik ve söz hakkına sahip olarak hayatlarını sürdürebilirler. Milli kültür olmadan bir millet varlığını devam ettiremez. Milletler öncelikli değer yargılarını birleştiren, bütünlük sağlayan en önemli etken milli kültürün varlığıdır. Milli bir kültüre sahip olmayan ve onun erdemini kavrayamayan topluluklar, her zaman kaybeder ve milli değerleri olmadan yaşamaya devam ederler (www.nnedir.com, 2017).

4.2 Gelenek ve Görenekler

Gelenekler ve görenekler, kültürün en önemli kaidelerini içeren çok uzun bir tarihi barındırır. Dünya üzerinde varlığını çok eski zamanlardan beri sürdüren kavim olan Türklerin, tarihten getirdiği zengin kültürel değer, gelenek ve görenekleri mevcuttur (Çetin, 2009:64).

Bir milletin iç dünyasını ve hayata nasıl baktığını gözler önüne seren gelenektir. Aynı şekilde örf ve adetler de, bir topluluğun geçmişini, bundan da öte, insan topluluğunun çok eski tarihlerde oluşmuş düşünce aşamalarını anlamada önemli bir araç olarak görülmektedir. Buna göre doğum, evlilik, ölüm gibi olgular insan yaşamında başta gelen dönüşümler olarak kabul görmektedir (Gündüzöz, 2015:123).

Gelenek ve görenekler, toplumları bir arada tutan ve geçmişle bağ kurmalarını sağlayan kültür kaideleridir. Kültür, bir milletin değer yargıları, zevkleri, düşünce şekilleri, inanç sistemlerini içerir. İnsan toplulukları, yaşadıkları yerden başka bir coğrafyaya geçmiş olsalar da bu unsurları beraberlerinde götürüp oralarda da bunları sürdürmektedirler (Turhan Tuna, 2006:149).

Bütün toplumlar, iyiyi, kötüyü, güzeli, çirkini, yaşamaya ya da ölüme değer olanın ne olduğunu belirleyen insan davranışına bir ölçü koymuştur. Sahip olunan değerler insan davranışlarını yönlendirdiği ve o toplumdaki tüm bireyler tarafından benimsediklerinden bunlar arasında aynılaşıma ve kalıplaşmaya yardım etmektedir (Tan, 1981:37).

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan ayırır ve temel unsuru da geleneklerdir. Türk Milletinin bazı gelenekleri, sanat, dil, din, devlet kurma geleneğidir. Türk dilinin estetiği, gramer yapısı diğer toplumların sahip olduğu dillerden farklılık gösterir. Bilim dil ile yapılır, düşünce dil ile dile getirilir, tecrübeler gelecek kuşaklara dil ile aktarılır. Türk Milleti tarihin hiçbir döneminde devleti olmadan yaşamamış, buna ek olarak aynı dönemde farklı coğrafyalarda birden fazla devlet kurmuştur. Dilini ve devletini yitiren toplumlar zamanla yok olup gitmektedir. Dünya üzerinde varlık gösteren birçok toplum dil ve toplumlarını muhafaza edemediklerinden yok olup tarihe karışmışlardır. Türk Toplumunun sahip olduğu gelenekleri gelecek kuşaklara aktarması gerekmektedir (Dikici, 2001:257-258).

Orta Asya'dan Anadolu'ya göç etmekle Türkler yeni yerleştikleri bu coğrafyada karşılaştıkları yeni şartlara uyum sağlamak zorunda kalmışlardır. Farklı yörelerden geçilerek yapılan bu zor ve uzun süren göç, Türklerin farklı kültürlerle karşılaşmalarına olanak vermiştir. Fakat bilhassa Rumlardan etkilenmenin yanında, eski gelenek ve göreneklerini muhafaza etmeyi başarmışlardır (Gündüzöz, 2015:125).

4.2.1 Tarih

Geçmişin özdeş kültür mirasını şimdiye aktaran tarih, bireyi geçmişin ağır yükünden kurtarır. Bu miras, bireye ya da topluma kendini, böyle olmasının nedenini ve nasıldığını anlatır. Birey, ortak kültür mirasının bilincine vardığı zaman kendini özgür hisseder. Böylece birey onu kabul de edebilir, ret de edebilir. Yaşanılan günü anlamlandırmak, gelecek için hazırlık yapabilmek, güvenilir, sağlam bir tarih bilincini gerektirir. Tarih, geçmişin kuşaktan kuşağa öğretilmesiyle olan bir ilerlemedir. Bu süreçte, geçmişten öğrenilenler, tecrübeler geleceğe aktarılmaktadır. Geçmişteki tecrübeler, yaşananlar gelecek kuşakların yararlanabilmesi için kaydedilmektedir. Tarihin önemli ödevlerinden biri, geçmişteki kültür normlarının kaydedilerek zenginleştirilmesi ve yönlendirilmesidir (Koçak, 2010).

4.3 Kültürün Fonksiyonları

Kültür, hayatın ne olduğu ve olması gerektiğini anlatan değerler, tutumlar ve harekete geçme standartlarıdır. Bu düşünceler, neyin doğru ya da yanlış olduğu, neyin iyi ya da kötü olduğu, kişinin yapabilecekleri ve onları nasıl yapması gerektiğine dair davranışlar ortaya çıkarmaktadır (Ay, 2005:32). Kültür, ortaya çıkabilecek problemlere çözüm yolları üretir.

Kültürün Fonksiyonları şu şekilde sıralanır (MEB, 2004: 9-10):

- a) Kültür en genel anlamda bireylere, gruplara, toplumlara yaşam için gerekli davranış kalıplarını (değerler, yazılı ve yazısız normlar, araç ve gereçler)sunar.
- b) Kültür, toplumları, ulusları, grupları, birbirinden ayıran, onları özgün kılan bir işleve sahiptir. Kültür, içerdiği özelliklerle bir toplumu kendine özgü kılar.
- c) Bir toplumda, kültürün temel değerleri birey ve gruplara benimsetilerek toplumsal bütünlük ve uyum sağlanır.
- d) Kültür, bireye toplumsal bir kişilik (kültürel kimlik) kazandırır.
- e) Kültür, bireylerin doğal çevreyi kendi istek ve çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirmesini, anlam vermesini sağlar. İnsan, kültürün maddî öğeleri ile doğal çevreye şekil verir.

Onur Demir'in Fatih Kocacık'tan aktardığına göre ise kültürün fonksiyonları şu şekildedir (Demir, 2010:12-13):

- a) Kültür, toplumları birbirinden ayırmaya yarayan bir işaret gibidir.
- b) Kültür, toplum değerlerini bir bütün haline getirir ve bunları sistematik bir şekilde taşır.
- c) Kültür, toplumsal dayanışmanın temellerinden birini oluşturur.
- d) Kültür, sosyal kişiliğin oluşmasında başat faktördür. Her toplumun insanı o toplumun kültürünü taşır. Dolayısıyla kültür insanların kültür kartıdır.
- e) Kültür, sosyal davranışları düzenler. Sosyal davranışın çeşitli parçalarını birbirleriyle ilişkilendirerek bir bütün haline getirir.
- f) Kültür, iletişim görevi yapar.
- g) Kültür, davranış standardı oluşturur.
- h) Kültür, toplumdaki diğer bireylerin eylemleriyle muhtemel tepkilerini tahmin etmemizi sağlar.
- i) Kültür, bireye gerekli bilgi ve beceriyi kazandırır.
- j) Kültür, kendimizi aynı kategoriye koyduğumuz, benzer birikim ve niyetlere sahip diğer insanlarla kendimizi özdeşleştirme olanağı sağlar.

4.4 Kùltürün Beslendiği Kaynaklar

4.4.1 Dil

Dil, insanın var oluşa attığı ilk adımdır ve onunla varlık bulur (Erenoğlu, 2008:65). Dünyayı anlamlandırmamızda, onu temsillere ayırıp kavram atfetmemizde, kavramlar yoluyla hakkında bir düşünceye sahip olmakta ve onun ne olduğu ya da olabileceğini anlamamızda bir yol göstericidir (Yıldız, 2014:123). İnsanlar arasındaki etkileşimin doğrudan taşıyıcısıdır. Kullandığı araçlar, insan arzuları, duyguları ve düşünceleri ile yaşam biçiminin zenginliğini yansıtan kelimeler ve dil kalıplarıdır. (Tosun, 2005:137). İnsanlar arasındaki iletişim yöntemi olarak, bizim dışımızda yer almakla beraber, topluluk halinde yaşayan insanların bulunduğu her yerde görülür. Dil her zaman iletişimi kullanır. (Perrot, 1998:7).

Dilin varlığını sürdürmesi kùltürden beslendiği gibi, bir dilde ifade edilen, bir ulus tarafından üretilen her şey kùltür kavramına girer. Gün boyu iletişim halinde olan insan, dili üretir ve bunun farkında değildir. Dilin duygu ve düşünceleri taşımasının nedeni günlük yaşamın içinde olmasıdır (Kaplan, 2015:142).

Kùltür, bir sonraki nesle aktarılması gereken tarihsel bir olgudur ve kùltür öğelerinin öğrenilip gelecek nesle intikal ettirilmesinde dil önemli bir yere sahiptir. Bir kùltürün ihtiva ettikleri ve niteliklerini anlayabilmek için, onun dil yönünden dayandığı anlamlar sistemini bilmek gerekir. Bundan dolayı dil, kùltürü oluşturan bir öğedir ve onu oluşturmak için başvurulan bir gereç niteliği vardır. Bununla beraber dil, bir milleti meydana getiren ve ulusallığı oluşturan asıl etmenlerden biri olarak da sosyal yapıda önemli bir yer tutar (Turan, 2014:57).

Tarihte belli dönemlerde, belli bir yörede, belli şartlarda yaşamış ya da yaşayan milletlerin, geçmişi bugüne taşıyan kùltür aktarıcısı işlevi gören dil, bir milletin kùltürel kimliğini gösteren bir yapıdır. Bu yapı, bir kùltürü farklılaştıran ya da birleştiren faktörlerin neler olduğunu görmemizi sağlar (Berbercan, 2010:915).

4.4.2 Din

Din, kültür için önemli bir yere sahiptir ve insanlık tarihinin başlangıcından bu güne insanlıkla iç içe olmuş, muhteva ettiği ve kutsal addedilen kurallarla kültür üzerinde yadsınamaz bir etkiye sahip olmuştur (Güven, 2012:933). Din, kültür mozaiklerini dağıtmaktan ziyade bu mozaiklerin din prensipleriyle uyumlu bir bütüne dönüşmesini sağlamak amacıyla. Bu dönüşüm zamanla gerçekleşir. Önemli olan bunu gerçekleştirecek yolların belirlenmesi ve doğru bir biçimde uygulamaya geçirilmesidir (Kılıç, 2015: 15).

Din ile kültür kavramları insan ve toplumla ilişkilidir. Bundan dolayı, bunlar arasında yakın bir ilişki görülmektedir. Her toplum kendine ait din ve kültür ihtiva etmektedir. Kültür, bir toplumun hayatını sürdürme biçimi olarak görülür, din ise inanca dayalıdır. Toplumlar basit veya karmaşık hayat tarzlarıyla kendilerine has bir yaşam sürer. Bu yaşam, zamana, mekana ve olanaklara göre farklı formlarda görülür. Fakat oluşan sosyal realite, toplumların kendi olanaklarına göre kültürel yapılarının olması ve yaşamlarını bu yapıya göre devam ettirmeleridir. Din, belli bir kültürle karşılaştığı zaman onu kendi ana değerlerine göre değiştirmeyi, kendi normlarına uygun olarak yeniden düzenleyip şekillendirmeyi amaçlamaktadır (Odabaşı, 2014:132).

Kültür ile din karşılıklı etkileşim içindedir. Kültür, sahip olduğu semboller sistemini sosyal hayatta insanların karşısına çıkarır. Benzer biçimde dine de var olan semboller önemli bir yere sahiptir. Hatta şunu söyleyebiliriz ki din bir semboller topluluğudur. Sosyal kurum ve kültür ögesi olarak adlandırılan inançlar sosyo kültürel yapı içerisinde bir takım görevlere sahiptir. Bundan dolayı sosyal birliktelik ve beraberliğe yönelik işlevleri vardır (Aslan, 2004:189).

4.4.3 Gelenek ve GÖrenekler

Hayvanların tümü öğrenme yeteneğiyle doğar ve yaşadıkça öğrenmeleri devam eder. Ancak insanı hayvanlardan ayırt eden özelliği, edindiği alışkanlıkları ve tecrübeleri yavrusuna aktarabilen tek varlık olmasıdır. Kültürün bir nesilden diğerine geçmesi, yani devamlılığı, bütün kültürlerde ortak neden ve sonuçları beraberinde getirir. Eğitim, sadece yavrunun, korunması, bakımı, ilgisi değil, onun temelde var olan güdü ve eğilimlerini sosyal hayata göre yönlendirmeyi, sınırlandırmayı gerekli görür. Her kültür sistemi, üyesi olan bireylerin ihtiyaçlarını görür, ancak kimlerin nerede, ne şekilde, nasıl davranmaları gerektiğini belirlemek de aynı şekilde kültürün görevidir. Kültür töreleri akla getirir. Bunun sebebi, kültürün devam etmesini sağlayan, gelenek ve göreneklerdir (Güvenç, 1979:103-104).

Toplumların şekillenmesinde önemli etkenlerden biri de kültürdür. Kültürün de aslı geleneklere dayanır. Toplumlar geleneklerini uzun zamanda kazanır ve bunların değişmesi güçtür. Gelenekler ulusları diğer uluslardan ayırırlar. Bir toplumun varlığını devam ettirebilmesi için var olan geleneklerin yeni kuşaklara aktarılması önemlidir (Dikici, 2001:251). Gelenekler ve görenekler bir toplumun ihtiva ettiği yazılı olmayan ya da tamamı olmayan kurallardır. Yazılı kuralların birçoğu sahip olunan gelenekler ve görenekler göz önünde bulundurularak düzenlenen kurallardır. Kural, insanın sosyal yapı içindeki tavır ve davranışlarını düzenlemeye yarar. Bu da yüz yıllar boyunca gelenekler ve görenekler aracılığıyla sağlanmıştır. Ancak zamanımızda bile yazılı bir anayasanın bulunmadığı toplumlar mevcuttur. İşte bu toplumlarda toplumsal yapının düzenleyicisi gelenekler ve göreneklerdir. İnsanın tüm davranışlarını yazılı kurallarla düzenlemenin imkanı yoktur. Bunun nedeni, yasaların haklar ve cezaları belirlemesidir. Oysaki insan toplumsal çevresiyle çeşitli ilişkiler kurar: özür dilemek, selamlaşmak, saygı göstermek, davetlere katılmak, konuşmak, tartışmak vs. Bu davranışların nasıl yapılacağı yazılı kurallarla belirlenmez, bununla beraber bu davranışların nerede, ne zaman ve nasıl gösterileceğini gelenek ve görenekler belirler (Işık, 2009:855).

Gelenek, bir toplumda önem arz eden, saygı gören olay ve davranışları nesilden nesle kültür aracılığıyla aktarır, o toplumun benimsediği töre, bilgiler, alışkanlıklar ve yaptırım gücü gösteren her çeşit kültürel belirtilerdir. Geleneğin oluşabilmesi toplumsal beraberlikle birlikte uzun bir zaman gerektirir. Bir toplum geleneklerini oluşturmak için diğer toplumların, toplulukların değerlerine başvurur ve kültür aracılığıyla değerlerini verir ya da değerler alır.

4.4.4 Yaşam Tarzı ve Dünya Görüşü

Bir topluluğun diğer topluluklardan farklı olan yaşam felsefesi, yaşam tarzı ve dünya görüşüdür. Bir toplumun üyesi olan bireyler ortak kültür sayesinde tavır, davranış, düşünce tarzı bakımından benzer özellikler gösterir. Olaylar karşısında insanların ortak tavır ve davranışları o ulusun dünyaya olan bakışını oluşturur. Bundan dolayı farklı toplumlarda görülen değer ve değer yargıları da farklılık gösterir. Doğum, askerlik, evlilik, ölüm, ahlak, kadın erkek ilişkileri gibi günlük hayat içerisinde görülen olaylar farklı toplumlarda birbirinden farklı yorumlanır, karşılanır (Işık, 2009:855).

4.4.5 Tarih

Sosyokültürel sistemler ne kendiliğinden oluşur, ne de kendiliğinden yok olur. Toplumlar düne, geçmişe, uzun ya da kısa bir tarihe sahiptir. Bugün varlık gösteren kurumlar farklı da olsa geçmişte vardılar. Sistemin kendisi tarihi bir varlık olarak belirtilir ve onun varlık nedeni olan kurum ve yapılar da kendine özgü bir tarihe sahiptir. Eğitim Tarihi, Tıp Tarihi, Harp Tarihi, Sanat Tarihi, Devrim Tarihi, Ekonomi Tarihi, Bilim Tarihi, Din Tarihi, gibi. Gelenekler ve görenekler de yazılı olmamakla beraber çoğu zaman bir tarihe sahiptir. Bu tarihçelerin görevi kültür kaynaklarını ve bugünün kurumlarını tayin etmektir (Güvenç, 1979:109-110).

Toplum ve buna bağlı olarak kültürü oluşturan öğelerden biri ve o toplumun yüzyıllar boyunca var oluşudur tarih. Tarih geçmiştir ve ancak bu geçmiş, günümüzün ve dünyanın bireylerinin sosyal yaşam içerisinde birbirine kenetlenerek geleceğe yürümesini sağlar. İnsanları bir araya getirerek amaç birlikteliğini sağlar (Işık, 2009:855).

5. KÜLTÜR VE KİMLİK İLİŞKİSİ

Kültürün, kimliklerin temel belirleyicisi olduğu düşünülürken kültürün katılığı ve esnekliği, kimliğin katılığı ve esnekliğini doğurmaktadır. Kültürün tanımına bağlı olarak farklı aidiyetler ön plana çıkmakta, kimlik de bu unsurlara göre şekillenmektedir. Kültür kavramını ele alırken Walzer'in (1994) kullandığı katılık ve esneklik kavramlarından hareketle Mishler (2003) tarafından geliştirilen paradigma temel alınacaktır (Erdemir, 2005:99). Neo – kültürel sentez olarak adlandırılan bu modelde katı ve esnek unsurlar bütünleştirilmekte, kültürün klasik tanımıyla sınırlı kalmayarak politik kültür kavramı da kültürün kapsamına dâhil edilmektedir. Bu sayede, bir taraftan kültürlerin kendilerine özgü nitelikleri ortaya konulmakta, diğer taraftan bütün insanlık için ortak evrensel süreçler ve değerler de göz ardı edilmemiş olmaktadır. Aslında katı kültür kavramı, sosyal bilimlerde kullanılagelen klasik kültür kavramına karşılık gelmektedir. Sabit, tümdengelimci ve bütüncül nitelikteki katı kültür, politik alanı belirleyen bağımsız bir parametre olarak kabul edilmektedir. Katı kültürel unsurlar, toplumsal kalıtım yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Katı kültürel unsurlar, homojen bir topluluk öngördüklerinden, topluluklara da kimliklerini bu yolla kazandırmaktadır. Katı kültürel unsurların, muhafazakârlığın ve dışlamanın tetikçisi olmaları itibariyle daha çok olumsuz bir nitelikle anıldıkları söylenebilir. Katı kimlik, topluluk mensuplarına fazla bir söz hakkı vermemektedir. Hâlbuki kolektif kimlikler çok yönlü süreçlerden meydana gelmektedir. Kimliği sadece ötekileştirmeye indirmek ise düşmanlığa dayanan patolojik bir kimlik türü ortaya çıkarmaktadır. Patolojik kimlik topluluklar arası alışverişe karşı çıkarak, ötekini sürekli vurgulayarak kendisine yabancılaşmaktadır (Erdenir, 2005: 77).

Buna karşılık, esnek kimlik, topluluğu kesin ve katı kriterlere boğmayarak, müzakere edilebilir alanlar bırakmaktadır. Böylece, ortaya hoşgörülü bir kimlik tanımı çıkmakla beraber, esnek kimliğin de belirli ilerleme ve değerlere dayandığını ve dolayısıyla da öteki kimliklere bir sınır koyduğunu belirtmemiz gerekir. Katı kültürel unsurlar sorgulamaya kapalıdır. Buna karşın; esnek kültürel unsurlar sürekli gelişen ve değişen sosyolojik unsurlarla beraber değişim ve gelişime açık olarak sürekli gelişmektedir(Erdenir, 2005: 78).

Kültürün siyasal yaşam içerisinde ele alınması ve uygulanmaya başlanmasıyla; değişime açık gelişen ve sürekli dönüşüm gösteren bir yapı ortaya çıkmaktadır. İşte bu yapı esnek kültür özelliklerini ortaya koymakta ve çalışmamıza yön vermektedir. Kültürel değişimler sosyolojik bakımdan toplumsal dinamikleri anlamamıza yardımcı olurken, siyasi katılımların açıklanmasında, çalışmaların temellendirilmesinde toplumsal süreçlerin göz ardı edilmemesi bakımından oldukça önemlidir. Katı kültürün değişmeyen kült ve sorgulamaya kapalı tüm ön kabullerinin aksine, esnek kültürün toplumu değiştiren dönüşümlere sebebiyet veren unsurları, siyasal yaşamı da aktif biçimde etkilemiştir. Kültür tüm bu değişimleri kapsayan yönüyle bağımsız bir değişken olarak toplumun yapısını etkilemek bakımından sosyal, siyasal, ekonomik vb. birçok alanda önemli parametrelerden biridir. Etkin yapısı ve değişim parametresi olarak başat unsurlardan birisi olan kültür kavramı ve kültürel özellikler oy verme davranışları bağlamında değerlendirildiğinde de; tüm değişkenleri analiz etmek bakımından sosyolojik parametrelerin değerlendirilmesi yönüyle oldukça önemlidir(Erdemir, 2005: 78).

5.1 Dini Kimlik

Dini kimlik kavramı içerisinde bireyin tüm sosyal yaşamı ve yaşam şeklini belirleyen temel davranışsal özelliklerinin sebep ve sonucunu barındırır. Genellikle kişi dini kimliğini yaşamış olduğu çevreden edinir. Modernleşme sonucundan bireyin bu kimliği reddetmesi de olasıdır. Yerleşik olmayan toplumlarda hızlı etkileşimler nedeniyle dini ve etnik kimlik kavramlarının değişimi gözlemlenirken; yerleşik kültürlerde bu hız katı kültürel özellikler barındırmasa da yavaştır. Zaman zaman etnik kimliğin zaman zamansa dini kimliğin ön planda olduğu gözlemlenir. Burada öncelikli faktör yerleşik yahut göçebe toplum özelliği taşımaktır. Göçebe toplumlarda etnisite ve etnik kültürel özelliklerin baskın olduğu gözlemlenirken, yerleşik toplumlarda dini kimliğin ön planda olduğu görülür. Türk toplumunun kimlik analizini göçebe yaşam tarzı ve tarihsel mirasıyla birlikte değerlendirmeden doğru temellere dayandırılarak analiz etmek şüphesiz mümkün değildir. Farklı bölgelerden alınan göçler, aynı yerleşim bölgesinde birbirinden farklı birçok etnik kimliğin barınmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim dünya ölçeğinde baktığımızda, Balkan halklarının ve İrlanda'nın milli devletlerini kurmalarında etnik kimliklerinden ziyade dini-mezhepsel kimliklerinin öne çıkması buna örnek olarak gösterilebilir (Kohn, 2012: 140).

Gelişmiş toplumlarda din olgusunun hem yaşam içerisinde hem de kurumsal yapılar arasında etkileri oldukça azalmıştır. Toplular dini kültürün getirmiş olduğu hayat şekline sınırlanarak, küreselleşen dünyanın gereklerine ayak uydurmuş, modernizm ve kitle iletişim araçlarının etkileriyle kimlik çatışması yaşamıştır. Tüm bu çatışmalar zaman zaman bireysellik çizgisinde sorgulayışlara sebep olarak dini kültürün ve aidiyetin asimile olmasına sebep olmuştur. Her ne kadar dini kimlik birey için halen önem arz etse de davranışsal sonuçlarla birlikte değerlendirildiğinde sosyal kimliğin, gruba ve çevreye uyum sağlama bakımından baskın olduğu görülmüştür. (Koç, 2015: 89)

5.2 Sosyal Kimlik

Kavram olarak kimlik, kolektif aidiyetlerden başka, arzularımız, hayallerimiz, kendimizi tasavvur etme, yaşama ilişki kurma-tanınma biçimimiz gibi hayattaki duruş yerimizi bildiren niteliklerin toplamını ifade etmektedir (Bostancı 1998: 42). Kimlik, salt anlamı itibariyle kolektif bir yapıya sahip olmamakla birlikte, bireysel yaşantıda var olan tasavvurları, yaşama katılma biçimlerimizi ve son analizde toplumsal yaşantı içerisinde bireyin konumlanmasını kapsamaktadır. Ancak bireysel bir tasavvurun boyutu, toplumsal alanın mahiyetinde farklı bir hüviyete bürünebilmektedir. Bu noktada farklı bir kavrayış ön planda olmaktadır. Bu kavrayış ise toplumsal yaşantının içeriğinde var olan otorite boyutudur ki; bu boyutu yalnızca toplumsal aktörler onları içselleştirdiğinde, kendi anlamlarını bu içselleştirme etrafında örgütlediğinde kimlik haline gelirler (Castells 2006: 13).

Birey otorite ile ilişkisiyle birlikte ele alındığında, onun sahip olduğu değerler toplamı, otoriteye yönelik tutumuyla anlamlı olacak ve bir kimlik edinimi süreci başlayacaktır. Toplumsal alandaki otoritenin şekillendirdiği anlam evreni, bireyi farklı kodlamaları ile olanaklı kılacak ve bu şekilde kimlik ontolojik olarak değil, ancak toplumsal ve tarihsel arka planı ile bir oluşum içerisinde var olacaktır. Zira kimliklerin inşası, “tarihten, coğrafyadan, biyolojiden, üretken ve üretmeye yönelik kurumlardan, kolektif hafızadan, kişisel fantezilerden, iktidar aygıtlarından ve dinsel vahiylerden malzemeler kullanır. Ama bireyler, toplumsal gruplar, toplumlar bütün bu malzemeyi, içinde buldukları toplumsal yapıya uzam/zaman çerçevesinden kaynaklanan toplumsal koşullara ve kültürel projelere göre işler, bütün bu malzemenin anlamını yeniden düzenler” (Castells 2006: 14). Sahip olunan toplumsal arka plan bağlamında ve yine tarihsellik çerçevesinde kimlik belirli bir anlam kazanarak, bireyler tarafından inşa edilmeye başlanır. Bu inşa sürecinde kimlik, farklı yaşamsal kalıplarla düzlemsel bir pratiği takip etmektedir. Yaşamsal kalıplar, bireyin psikolojik özelliklerinden bağımsız olarak ele alınamaz. Çünkü kimlik, “akademik olarak her şeyden önce psikolojik bir kavramdır. İlk olarak bir psikiyatr ve psikanalist olan Erik Erikson kimlik kavramını 1950’li yıllarda akademik platforma taşımıştır(Göka 2006: 307).

Kimlik meselesi, ilk defa onun yazılarında ve yalnızca bireysel kimliği tanımlamak amaçlı olarak görülür” (Göka 2006: 307). Bu bağlamda bireysel kimliğe yönelik atıf, modern bir atıftır. Erik Erikson’un açıklamaya çalıştığı bireysel temeldeki kimlik vurgusu, modern bir vurgudur. Zira “geleneksel dünyada daha çok ‘verili’ bir kimlik egemenken, modern dünya bunu önemli ölçüde ‘kazanılma’ yönünde değiştirmiştir” (Bostancı 1998: 43). Bireysel yaşantı boyutuyla değerlendirilen kimlik tanımlaması, bireyin kimliği elde etmesi, kazanması perspektifinde okunmasını gerekli kılmaktadır. Bu kazanımda birey tek başına, psikolojik “ben”i ile birlikte okunabilecek bir pratiğe sahiptir. Bu nedenle Erikson’a göre kimlik, psiko-sosyal anlamda bireydeki ego sentezinin ve yine bireyin gruptaki rolünün tamamlanmasına dayanır. Kimlik olumlu yaklaşım ile muhtemelen bütün günlük olaylara karşı kararlı olmaktır (Sözen 1989: 4). Günlük olaylara karşı kararlı olma belirli bir süreci içermektedir. Bu süreç, nihai analizde, bireyin sosyal kimliğinin şekillenmesine katkıda bulunur. Bu noktada sosyal kimlik, “bireyin kendini sosyal bir çevreye göre tanımlamasını ve konumlamasını ifade eder” (Bilgin 1995a: 66).

Sosyal kimlik sürecindeki etkin yönün mensubiyet ve aidiyet ikilisi doğrultusunda ele alınması, bireysel kimliğin artık toplumsal rabitası içerisinde değerlendirilecek kolektif kimlik kurgusuna kapı aralamaktadır. Bu noktada kolektif kimlik, “belirli bir alanda sınırları belli bir kültürel topluluk tarafından taşınan kimlik olarak sınırlandırılabilir (veya genişletilebilir); bu anlamda etnik kimlik ve ulusal kimlik bunun versiyonudur” (Bilgin 1995b: 60).

Etnik kimlik, azınlık statüsüne indirgenen grupların başvurdukları ya da refere ettikleri bir durumdur. Bu durum, sosyal olduğu gibi siyasi muhtevaya sahiptir. Özellikle azınlık statüsündeki grupların temel referans noktaları dilsel, dinsel, kültürel ve siyasal olduğu sürece etnik kimlik, toplumsal bir durum olmaktan daha çok siyasal bir içeriğe dönüşmektedir. Zira grup içi dayanışma süreci, siyasal bağlamı ile birlikte değerlendirildiği takdirde, etnik kimliği anlamlı kılmaktadır. Bunun yanı sıra etnik kimlik ulus kavramının ve aynı zamanda milliyetçilik kavrayışının şekillenmesinde ve oluşumunda önemli bir işlevi yerine getirir. Bu işlev ise etnik kimlik bağlamında milliyetçiliğin oluşumu tezidir. Çünkü öncelikli olarak bir ulus yaratılacak, bu ulus bağlamında bir etnik kimlik şekillendirilecektir. Bu nedenle kavram olarak etnik kimlik üzerinde durmak onun gerek toplumsal gerekse de siyasal içeriğini analiz etme olanağını tanımaktadır. Bu durum Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde etnik kavramı ile ulusallığın birbirinden farklı olduğu vurgusunu ön plana çıkarmaktadır (Andrews, 1992: 10).

Peter Andrews'a göre Türkiye bağlamında etnik ile ulusallık arasındaki farklılığı vurgulamak özellikle önemlidir. Çünkü Cumhuriyetin temel ilkeleri, ilk yıllardan itibaren, Türk sözcüğünün etnik anlamda kullanımıyla ulusal anlamda kullanımını birleştirmiş ve bu iki kullanım arasında herhangi bir net ayırım koymamış ve bu belirsizlikten doğan yanlış anlamaları görmezden gelmiştir (Andrews 1992: 10).

Tekil kimliklerden bahsetmenin olanaksızlığı noktasında farklı toplumsal, kültürel ve siyasi pratikler bağlamında durumun analizi için bkz. (Maalouf 2012).

Etnisite, gelenek oluşumunda birincil rolü bulunan ortak bir ataya sahip olmayı, kökene ait mitolojileri ve paylaşılan bir tarihi içerir" (Göka 2006: 233). Etnisitenin bu tanımında vurgulanan "verili" olma durumu, sosyolojik anlamı içerisinde sorunlu bir hal almaktadır. Çünkü tekil kimliklerden sosyolojik olarak bahsetmek imkânsızdır. Bireyler çoğul kimliklere, farklı toplumsal ve kültürel ortamlar içerisinde var olduğu sürece sahip olmaktadır. Bu nedenle "verili" bir kimlik algılayışı ütopyik bir dünyada olanaklı iken, var olan/somut dünyada ise olanaksız bir hal almaktadır.

Bunun yanı sıra etnik kimlik biyolojik anlamda aktarılan bir durum da değildir. Eğer biyolojik olarak, yani genetik yollarla aktarılan bir durumsa etnisite veya etnik kimlik, antropolojik anlamdaki "ırk" kavramından farkı ortaya konulamaz. Kökene ait mitoloji, bireyin veya topluluğun toplumsal ve kültürel anlamda karşı karşıya kaldığı durumlarla doğrudan rabitalıdır. Durumun sosyolojik veya sosyal antropolojik özelliği, azınlık veya çoğunluk statüsü ile doğrudan ilişkilidir. Çoğunluk durumunda ortak ritüellerin kesinliği/kesifliği muğlak bir görüntü sergilemekteyken; azınlık statüsünde durum daha kesin bir hal alabilmektedir. Etnisiteyi bu tanım bağlamında açıklamada özellikle "verili olan" veya oluşturulan, bireyin aidiyetlerine göre tanımladıkları bir kurgu olarak kabul edilen iki uçta açıklanmaya çalışılır. Konuşulan dil, din-inanç sistemi, yeme-içme, giyim-kuşam gibi alışkanlıklar, değer düzeneği, sosyal ağın yapısı vs. etnisitenin objektif yönünü verirken, aidiyet hissi, 'öteki' anlayışı ve tarih bilinci sübjektif yönünü verir. Bu anlamda etnik kimliğin değişken bir yapıya sahip olması, dolayısıyla etnik grupların da homojen/yekpare bir bütün olması düşünülemez. Etnik kimlik değişmez, şaşmaz, kayalar kadar mutlak bir tarihsel yapı değildir. Etnik kimlikler bu tür yapıya sahip olmadıkları için tarihsel olaylara göre, belli dönemler içinde değişiyor, geliyor, önem kaybediyor ve derken yok oluyorlar. Tarihin başka bir döneminde ya da yakın bir zamanında ise bir bakıyorsunuz ki yeniden ortaya çıkıvermişler (Somersan 2004: 38).

Etnisite tanımlamalarında görülen aidiyet ve kolektivite, etnik kimliğin şekillenmesinde bir önceliktir. Çünkü bireylerin tekil anlamda belirli bir etnik kimliğe yönelimde bulunması konjonktürel olduğu gibi, toplumsal, siyasi ve kültürel mekanizmaların tutarsızlığı ya da değişim boyutu da bu tür bir yönelimle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle etnisiteye ilişkin bir tanımlamanın bireysel arka planından daha çok toplumsal ve siyasal arka planına yapılacak atfın daha fazla olması gerekmektedir.

Farklı kimliklerle toplumsal yaşantı içerisinde yer alan farklı etniklerin oluşturduğu heterojen yapı, farklılıkları daha fazla ön planda tutmayı gerekli kılmaktadır. Bu sayede ulus-devletin geçmişteki geçerli milliyetçilik söylemi bağlamında şekillenen kültürel yönsemesi eleştirilerek farklı kimliklerin durağan olmayan bir yapıdan aktif bir yapıya bürünmesini ve bu sayede toplumsal, siyasal ve kültürel alanda kendilerini daha rahat ifade etmesini olanaklı kılmaktadır. Etnisite tanımlaması bu süreç içerisinde muğlak bir hal almaktadır. Çünkü etnisite tanımlamasındaki kolektiflik ve homojenlik artık geçerliliğini yitiren bir özneye dönüşmektedir. Özellikle dünya genelinde görülen ayrılıkçı ve aynı zamanda ayrımlaştırıcı bir paradigma çerçevesinde etnisitenin tutarlı bir bütün oluşturması sorunlu bir hal almaktadır. Etnisite bağlamında şekillenen etnik kimliğin tekil bir kimliğe yönelik içerimde bulunması da sorunludur. Etnik kimliğin ne zaman ve ne şekilde aktif hale gelebileceği siyasi, toplumsal ve kültürel yapılarla doğrudan bağlantılı olduğundan, sosyolojik tahayyülde bu kavrama ya da kavrayışa yönelik durağan bir bakış açısının geliştirilmesi olanaklı görülmemektedir. Bunun yanı sıra milliyetçilik düşüncesinin sorunlu bir yapıya sahip olduğunu burada ifade etmek gerekir(Yanık: 2005, 2013).

5.3 Dini ve Etnik Kimliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler

Kimliğin oluşum süreçlerine bağlı ya da onlardan farklı sebeplerle etnik ve dinsel kimlik oluşumu gerçekleşir. Göçler, geleneksel bağların çözülmesi, “öteki” ile karşılaşma, gazete, roman ve dergilerin yaygınlaşması, yeni bir orta sınıfın doğuşu ve yaşanan ya da icat edilen tarihten ortak düşman üretme dini-etnik kimliğin teşekkülünde başat faktörler kabul edilebilir. Modernleşme ve büyük göçler yerel kültürlerde önemli ölçüde değişmelere yol açarken aynı zamanda dini ve etnik kimlikleri de belirginleştirmektedir. Kimliğin oluşumunda ötekinin önemi bilinmektedir. Durkheim’in de işaret ettiği gibi gerçek manadaki birey gibi kimlikte, ancak farklılıkların olduğu ve tercihlerin serbestçe yapılabildiği toplumlarda oluşur.

Geleneğin, ideolojinin ya da dinin baskın olduğu toplumlarda yetişen bireylerin ve grupların alternatif kimlikler görmedikçe kendi kimlikleri üzerine düşünceleri beklenen bir durum değildir (Renan, 2012: 57; Smith, 2012; Gellner, 2012: 86; Kohn, 2012: 133; Türköne, 2012: 24). Bireyler öncelikli olarak çekirdek aile etkileşimi ve daha sonra çevresel faktörlerle beslenerek düşünce inanç ve fikirlerini oluştururlar. Tüm bu oluşumlar kırsal - kentsel yaşam çizgisinde farklılık gösterse de baskın kültürel özellikleri (katı kültürel) özellikleri taşıyan çevrelerde benzerlik göstermektedir. Söz gelimi katı kültürel özelliklerin ve inançların olduğu ailede yetişen bir çocuk köyde de yetişse kentte de yetişse etkileşim oranı esnek kültürel özellikler çevresinde yetişen bireye oranla oldukça fazladır(Türköne, 2012: 24).

Modernleşme, göçler, savaşlar vb. sebeplerle gelişen demografik yapı, değişimleri ve esnek kültürel özellikleri kabullenilebilir kılmıştır. Yerel kültürel özellikler ve geleneksel ön kabuller daha çok savaşlar sonrası yersiz – yurtsuz hisseden ve aidiyet oluşturamamış toplumlar üzerinde görülmektedir. Bu durumda insanlar etnik kültürel özelliklerini tepki olarak ön plana çıkararak; kültürden referans ile dini kimlikleriyle var olmaya çalışmışlardır. Iain Chambers(2005) benzer bir şekilde göçün yeni kültürel kapasiteler yaratmanın yanında göçerde marjinalite yarattığı kanaatindedir. O’na göre, “Göçerin köksüzlük duygusu, farklı dünyalar arasında, yitirilmiş bir geçmiş ile bütünleşilememiş bir şimdiki zaman arasında kalmışlık duygusu belki de bu (post)modern duruma en uygun metafordur” (Chambers, 2005: 44).

Küreselleşme kimlik kavramının yeniden tanımlanmasına sebep olmuştur. Eğitim, iş imkânları, teknolojik gelişmeler ve modernleşme sonucunda bilinçlenen halk yeni bir kimlik tanımlamasıyla birlikte dini inançların bakımından da değişmeye başlamıştır. Sanayi devrimi sonrası İngiliz, Fransız, Macar, Romen, Sırp ve Slovenlerin devletleşmesinde en etkili faktör gelişen ve değişen orta sınıf hareketleri olmuştur.

Ekonominin hızla büyümesi ve özellikle sanayi devrimi kimlik oluşumunun en önemli unsurlardır. Sanayi devrimi ile köyden kente göçlerin artması fabrikalar ve iş imkânlarının oluşumuyla; kırsal yaşamdan kentsel yaşama geçişler önemli oranda akrabalık ve yerel kültürel özelliklerin asimilasyonuna sebep oldu. Etnisite konusunda çalışan bazı uzmanlara göre “yeni cemaatlerden biri” ulus devlettir ve bunu inşa edende sıklıkla dini kimlikten destek alan milli kimliktir (Danişment, 2012: 320; Kohn, 2012: 140).

Tüm bu değişimler sürecinde yönetim ve din adamları milliyetçilik milli kimlik bilinci noktasında çok önemli hareketlere sebep olmuştur. Yazılı basılı araçların yaygınlaşması tüm bu süreçleri hızlandırmıştır. Milliyetçilik akımı ortak idea üzerinden yürütüldü ve bunlardan en önemlisi Müslümanlar için Arapça, Hıristiyanlar için Latincenin ortak dil olarak kabulüydü. Ortak dil–din bağı kültür ve kimlik kavramlarının tanımlanmasında başat rol üstlenmiştir. Weber’de gazetelerin “kitleleri en güçlü biçimde birleştiren bir harç” olduğu kanaatindedir (Weber, 2012: 67). 19. Yy sonlarında başlayan Modern İslam birliği düşüncesinin gelişmesinde de gazetelerin önemli bir rolü vardır. “Müslümanlar kardeştir” ayeti ve benzer hadisler çerçevesinde bir İslam kardeşliği düşüncesi pek tabii olarak Hz. Peygambere kadar gider. Ancak İslam’ın, ortak düşman Batı karşısında dağınık olan Müslümanları birleştirme düşüncesinin “Panislamizm” şeklinde harekete dönüşmesi ancak basın-yayının desteği ile olmuştur (Türköne, 2012: 208).

Türkiye de dini kimlik oluşumu tarihsel köklere inildiğinde Büyük Selçuklu ve Osmanlı Devleti dönemleri incelendiğinde özellikle Osmanlı Devleti şeriat yönetimi devlet elinde dini kuralların işleyişi bakımından toplumun sosyolojik temellerine etki etmiştir. İmparatorluğun yıkılmasıyla birlikte demokratik laik sosyal devlet anlayışını benimseyen Türkiye Cumhuriyeti Devleti her ne kadar laik ilkeler ekseninde yönetilse de toplumun sosyolojik temellerinde İslam kimliği etkileri görülmektedir. (Türköne, 2012: 209).

Etnik kimlik ve dini kimliğin oluşumunda en etkin faktörlerden biriside kuşkusuz “ortak düşmana” sahip olma ya da bunu yaratmaktır. Gellner (2012) grupların-milletlerin oluşumunda pozitif ve negatif iki faktörün etkisini özellikle vurgulamaktadır. Birincisi gönüllülük, özdeşleşme, irade ve dayanışma gibi olumlu duygular, ikincisi ise mecburiyet, korku ve zorlama gibi olumsuz faktörlerdir. Uzun ömürlü ve sağlam gruplar ancak bu iki faktörü bir araya getirmeyi başaran gruplardır (Gellner, 2012: 86).

Birlikte savaşmak, birlikte acı çekmek, birlikte hareket edilecek çeşitli sosyal olaylarda bulunmak toplumların kimlik oluşumlarında göze çarpan önemli bağlardan birisidir. Birlikte hareket edilmeyenleri öteki olarak algılatan bu faktörler zamanla modernleşme süreci sonucunda birlikte aynı çalışma ortamını paylaşma, aynı gelir durumuna mensubiyet, aynı sınıfsal düzene tabii olma ortak kader birliği gibi evirilmelerle yine ortak bir yaşam standardı algısıyla devam etmektedir. Aynı şeylere sevinmek, üzülmek; benzer biçimde giyinmek, eğlenmek; benzer yemekleri yemek gibi ortak yaşamsal unsurların yerini modernleşen dünya sonuçlarıyla evirilmiş biçimde de olsa görmek mümkündür. Denilebilir ki dün aynı düşman, aynı dine mensubiyet ortak kimliği oluşturan temel faktörlerken; bugün aynı yaşam tarzını benimsemiş olmak ve modernizmin getirdiği yeni yaşam biçimleri yeni ortak kimlik sonuçlarını doğurmuştur(Gellner, 2012:88).

Türk halkının etnik kimlik, sosyal dinamiklerin açıklanması, bireysel kimliğin sosyolojik alt yapılarıyla ele alınması gibi derinlemesine analiz edildiği hiçbir çalışma temelinde din kavramından bağımsız düşünülemez. Din olgusunun aktif biçimde halkların tüm yaşamını şekillendirdiği toplumun hemen her katmanında göze çarpmaktadır. Sosyal bölünmüşlüklerin temeline inildiğinde dahi dini inanışlar ve ön kabullerin bu çerçeveyi şekillendirdiğini görmek mümkündür (Türköne, 2012: 209).

6. SEÇMEN TERCİHLERİNE İLİŞKİN TEORİK YAKLAŞIMLAR

Seçim, birden çok alternatif karşısında özgür iradeye dayalı eğilimleri ifade eder. Yöneticileri belirlemeye yönelik yapılan seçim ise; bir kamu görevini yürütecek kişi veya kurulun, ilgili seçmenlerce, çok sayıda aday arasında yapılacak tercihlerle belirlenmesi işlemi olarak ifade edilmektedir(Türk, 2006: 76). Bireyler seçimlerde oy verirken, vatandaşlık görevlerini yerine getirmenin ya da insan olarak en temel haklarından birini kullanmanın ötesinde bir siyasi davranış sergilemektedirler(Aslan,2007:3). Siyasal davranış; sosyal, psikolojik ve ekonomik değişkenler tarafından belirleneceğinden, toplumdan topluma değişen ve bu değişkenlerin kişisel düzeydeki bir ürünü tanımlanabilir. olarak (Kaya, 2005: 95). (Karadoğan, 2004) ise; ‘‘Seçmenin bu davranışı çeşitli iç ve dış etkiler sonucu belirli bir doğrultuda sistemli olarak geliştirdiğini, çoğu zaman da bireyin diğer düşünce ve davranışlarına uyum gösterdiğini belirterek, seçmenin bir birey olarak çeşitli konularda aldığı tutumla, seçmen davranışını sergilerken ortaya koyduğu tutumun çoğu zaman birbirini tamamladığını ileri sürmektedir.’’(Karadoğan,2014: 143). Bu temel varsayımlardan hareketle esas alınacak en önemli iki faktör, etnisite oluşum ve etkileşim sürecinde bireyin sosyal ve psikolojik faktörlerden bağımsız düşünülmemeyeceğidir. Sosyolojik yaklaşımın bireyden çok grupları baz alarak nitelendirdiği toplumsal hareketler; etnisite (ortak kimlik) algısına sahip alevi, kürt, çerkez, sunni, ermeni gibi grupların sosyal özelliklerini açıklamada kaynaklık etmiştir.

Tarihsel gelişim itibariyle seçmen davranışı ile ilgili teorik çalışmaları üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar: 1.Sosyolojik yaklaşım, 2. Sosyo-Psikolojik yaklaşım ya da partiyle özdeşleşme, 3. Ekonomik yaklaşım ya da Rasyonel Tercih'tir (Akgün, 2007: 27; Harrop ve Miller, 1987: 130; Kalender, 2005: 39). Temeli Lazarsfeld, Berelson ve Gaudet tarafından 1940 yılı ABD Başkanlık seçimleri sırasında seçmenler üzerinde yaptıkları bir araştırma ile atılan sosyolojik yaklaşım, seçmen davranışının temelde toplumdaki sosyal bölünmüşlük tarafından belirlendiğini iddia eder. Seçimlerde kullanılan oy da aslında bireylerin ait olduğu sosyal kimliklerin siyasal tercihlere yansımından ibarettir düşüncesi ile hareket etmektedir (Akgün, 2007: 27).

Modelin temeli, ferdin tutum ve tercihlerinin ilişkide olduğu insanlardan etkileneceği varsayımına dayanmaktadır(Özcan 1998: 195). Bu üç temel teori içerisinde çalışmada faydalanılan yaklaşımlar; Sosyolojik ve sosyo-psikolojik modellerdir. Etnik kimliğin aileden alınması, sosyolojik model temeli olan fert tutum ve tercihlerinin ilişkide olduğu insanları etkileyeceği öngörüsüyle bağdaşmaktadır. Columbia Ekolu olarak da ifade edilen sosyolojik yaklaşıma göre, politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özellikler (bölünmeler) belirleyici rol oynar. Seçmenlerin dinsel, etnik ve mesleki farklılıkları, sosyal bölünmelerin temel kaynağıdır. Bu bağlamda etnisite kavramının açıklanmasında sosyal bölünmelerin kaynağını saptamak Sosyolojik modelin temel dinamikleriyle mümkündür. Söz gelimi etnik kimlik oluşumu, sosyal bölünmelerin de temel sorunudur. Columbia ekolu nedensellik örüntüsü ve etnik kimlik çözümü açısından çalışmaya ışık tutacaktır.

Seçmen davranışının incelendiği bir diğer yaklaşım olan sosyo-psikolojik yaklaşım, gruplar yerine bireyler üzerine odaklanır. Seçmenlerin küçük yaşlarda ailelerinin ve çevrelerinin etkisi altında gerçekleşen siyasal sosyalleşme sürecinde kazandıkları siyasal tutumlar ve ideolojik yönelimlerin ileriki yaşlarda onların parti tercihi üzerinde son derece etkili olduğu ve kişilerin herhangi bir partiye karşı psikolojik bağlılık duyduğunu iddia eder (Akgün, 2007: 29). Bu bağı ‘psikolojik sevgi bağı’ olarak belirten Çinko’ya göre (2006) bu bağın oluşumu çocukluk yıllarına kadar uzanır.(Çinko, 2006: 110). Parti kimliği şeklinde somut olarak ifade edilen bu bağlılığın, adeta dinsel bir bağlılığı andırdığı ileri sürülmüştür. Sosyo- psikolojik yaklaşım modeli, sosyolojik yaklaşımı reddettiği gibi ahlaki vaazlardan çok davranışla ilgili kurallar sunmaktadır (Özkan, 2004: 113).

Seçmen davranışları içerisinde ekonomik varsayımın özünde ise bireyin şahsi çıkarlarını gözeterek kendi çıkarlarına en çok hizmet edecek parti veya adaya oy kullandığı iddiası bulunmaktadır. Seçmenlerin oy verirken ideolojik unsurlardan az etkilenmiş olduğu seçimler ise şüphesiz aday başarısının ön planda olduğu yerel seçimlerdir. Genel seçimlere oranla aday imajı ve aday özelliklerinin öncelikli tercih sebebi olması nedeniyle yerel seçimleri değerlendirme, genel seçimlere oranla objektiflik açısından değerlendirme kolaylığı sağlamaktadır. Bu bağlamda temel varsayım oluştururken yerel seçimler kapsamına bağlı kalınması; aday imajının öncelikli olarak incelenmesi amacına kaynaklık eder.

Belediye başkanı seçiminde en önemli faktör olan adayın belirleyiciliği bütün bölgeler için geçerli olmaktadır. Partinin siyasi görüşü veya kadrosu gibi hususlar, belediye seçimlerinde ikinci sırada gelmektedir. Dolayısıyla, mahalli seçimlerde yerel koşullar ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte, siyasi görüş ve parti olguları da önemli faktörlerdir. Mahalli seçimlerde belediye başkan adayının en önemli faktör olması bir partinin mahalli düzeyde alacağı oyların doğrudan doğruya belediyenin gerçekleştirdiği icraatlara bağlı olduğunu göstermektedir. Seçmenin karar verme sürecinde seçmenin sosyo- demografik değişkenleri olarak değerlendirilen, cinsiyet, yaş, meslek, eğitim düzeyi, inanç, ailevi bağ, ekonomik yararlanma beklentisi, ideoloji ile parti ve lidere bağlılık düzeyi önemli faktörlerden bazılarıdır. Yani seçmenler, aynı çatı altında yaşadıkları eşlerini, birlikte çalıştıkları, oynadıkları, tapındıkları vb. kişileri takip etme veya izleme eğilimindedirler. Bu nedenle bir kişinin demografik özellikleri, yapacağı seçimin tahmin edilmesinde sağlam veri kaynağı oluşturmaktadır. (Damlapınar ve Balcı, 2005: 59).

İKİNCİ BÖLÜM

7. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

Kadın seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde etnisite etkisini görmek amacıyla Sivas Merkez de bir alan araştırması yürütülmüştür. Çalışmaya temel oluşturan veri toplama işlemi 1 Ocak - 1 Mart 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örneklem seçimi 1 Kasım 2015 Genel seçimleri için kullanılan seçmen kütüklerinden yapılmıştır. Çalışma kapsamında Sivas Merkez seçmen kütüklerinde kayıtlı bulunan 124.921 seçmenden grupların ana kütle içindeki payları gözetilerek tabakalı örneklem yoluyla 500 denek seçilmiş ve bu deneklerle yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Araştırma için hazırlanan 27 sorudan oluşan anket formları Sivas Merkezde bulunan mahallelere dağıtılmıştır. Anket formlarının uygulamasında etnik grupların derneklerinden anketör olarak yararlanılmıştır. Anket uygulaması sırasında deneği etki altına alacak söz ve davranışlardan özellikle kaçınılmış ve ankete katılanların görüşme sırasında yalnız olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca deneklere kimlik tanımlaması ile ilgili hiçbir soru yöneltilmeyerek, onların doğru ve isabetli cevaplar vermesine ortam hazırlanmıştır. Anket soruları oluşturulurken, Doğan ve Göker'in "**Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi: 29 Mart Genel Seçimleri Elazığ Örneği**" isimli çalışmalarında kullandıkları ölçekten yararlanılmıştır (Doğan A. ve Göksel G, 2010 5(2): 159-187).

Araştırmaya ilişkin olarak Sivas İlinde ikamet etmekte olan kadınlara oy verme davranışlarında etnisite etkisini ölçmek üzere 27 soru sorulmuştur. Bu soruların 7 si demografik sorular olup, 20 soru ise araştırma konusunu ifade eden sorulardır. Elde edilen veriler SPSS 21,0 Windows adlı istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde sırasıyla anket sorularını cevaplayanların demografik özelliklerini belirlemek için betimleyici analiz, oy verme davranışları üzerinde etnisite etkisini belirleyen değişkenleri tespit etmek ve farklılıklarını açıklamak amacıyla varyans ve faktör analizleri kullanılmıştır.

7.1 Araştırmanın Sorusu Ve Yöntemi

Araştırmanın temel sorusu kadın seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde etnisite etkisi var mıdır? Şeklinde oluşturulmuştur. Temel sorunun cevabını bulabilmek amacıyla inanç, eşten etkilenme, parti kimliği ve ideolojisi, geçmiş dönem proje ve çalışmaları değişkenleri ile ele alınmıştır.

Yöntem olarak teorik ve uygulamalı yöntemler kullanılmıştır. Teori bölümünde literatür taraması sonuçlarına göre kuramsal ve kavramsal çerçeve çizilmiş, uygulama bölümünde ise ilgili etnik gruplara tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen örnekleme grubu üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Tabakalı örnekleme, örnekleme hatalarını azaltarak daha yüksek bir temsil yeteneğine sahip örneklem oluşturmak için kullanılır. Bu örnekleme tekniği, basit tesadüfî örnekleme göre daha küçük bir örnekleme grubu ve daha düşük bir maliyetle çok daha yüksek bir kesinliğe ulaşma olanağı sağlar. Tabakalı örnekleme, örnekleme seçmeden önce evreni bazı alt tabakalara ayırmak, sonra da örnekleri bu tabakalardan seçmektir(Sencer ve Sencer, 1978:466).

7.2 Araştırma Kapsamı ve Sınırlılıklar

Türk seçmen yapısına yönelik uygulanan birçok çalışma genel seçimler bazında detaylı birçok incelemeye tabii olurken; yerel seçimlerde oy verme tercihleri ve bu tercihleri etkileyen temel faktörlere ilişkin çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bilinmektedir ki mahalli idareler ve bu idareler içerisinde en önemli noktada yer alan belediyeler her ne kadar genel oy dağılımlarına benzerlik gösterse de; kamu hizmeti bağlamında önem arz etmektedir ve farklılık gösterir. Gelişen ve değişen toplum yapısı sosyolojik dinamikleri de değiştirmiştir. Gelir durumlarının değişimi, eğitim yapısının gelişmesi gibi çeşitli faktörler seçmen tercihlerinde de farklılaşmaya neden olmuştur. Genel seçim dinamiklerini belirleyen sosyolojik unsurlar yerel seçimlere indirildiğinde, farklılaşan ekonomik çıkarları gözetmek, yapılan hizmetleri değerlendirmek, geçmiş dönem belediye çalışmalarını dikkate almak gibi ek birçok unsurdan etkilenmektedir.

Tüm bu dinamikler göz önünde bulundurulduğunda; çalışmada ‘oy verme davranışı’ yerel seçimler, etnisite ve kadın seçmenler bağlamında ele alınarak, seçmenlerin kararlarında hangi kıstasların ön plana çıktığı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma üç temel kısıttan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi bu çalışmayı genel seçimlere provalık ettiği düşünülen yerel seçimler bazına indirgemektir. Ülkemizde bulunan tüm etnik gruplar üzerinde çalışma yapmak da oldukça zordur. Bu nedenle ikinci kısıt Sivas ilinde bulunan etnik gruplar: Alevi, Sünni, Kürt, Çerkez, Ermenilerin ele alınmasıdır. Bahsi geçen gruplar içerisinde kadın seçmenlerin incelenmesi ise son kısıttır.

7.3 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma Evrenini Sivas İl Merkezinde bulunan ilgili etnik gruplara mensup kadın seçmenlerin tamamı oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise bu gruplara mensup olan ve her grubun yüzdelik oranlarına uygun bulunan mahallelerden eşit oranda seçilen kadın seçmenler oluşturmaktadır. İlgili grupların araştırma sonuçlarını objektif biçimde yansıtması amacıyla her bir grubun yüzdelik dağılımlarına göre örneklem sayıları belirlenmiştir. Veriler yüksek Seçim Kurulundan alınmış olup, her etnik grubun mevcut yüzdelik oranına göre örneklem sayıları belirlenmiştir. Tüm bu veriler dikkate alındığında Sünni: %60, alevi: %20, Çerkez: %12, Kürt: %6, ermeni: %2 oranındadır. 292 kişi Sünni, 100 alevi, 60 Çerkez, 30 Kürt, 13 kişi ermeni 5 geçersiz olmak üzere toplam 500 seçmen ankete katılmış, 495 kişi gerekli uygunlukta soruları cevaplandırarak araştırma örneklemini oluşturmuştur. Tüm bu veriler 1 Kasım 2015 genel seçimleri için kullanılan seçmen kütüklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Örneklem büyüklüğünü saptamak için kullanılan formüller şunlardır (Özdamar, 2003, s.116-118):

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha= 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir (sd=n-1). $t_{\alpha, sd}$ kritik değerleri sd= n-1 → 5000 olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilir.

1. Evren varyansı biliniyorsa ve sadece 1.tür hata dikkate alınarak örneklem büyüklüğü;

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

2. Evren standart sapması (σ) bilinmiyorsa Z_{α} yerine t dağılımının kritik değerleri olan $t_{\alpha, sd}$ değerleri alınarak örneklem büyüklüğü;

$$n = \frac{N \cdot s^2 \cdot t_{\alpha, sd}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

Eğer evren varyansı bilinmiyorsa σ yerine s, Z_{α} ve Z_{β} değerleri yerine $t_{\alpha/sd}$ değerleri kullanılır.

3. Araştırmada incelenecek değişken nitel değişken olduğunda normal yaklaşımla yukarıdaki formüller aşağıdaki gibi yazılır.

$$n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2} \quad n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot t_{\alpha, sd}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

4. Evren birim sayısı 10000'in üzerinde olduğu durumlarda yukarıdaki formüller aşağıdaki gibi uygulanır.

$$n = \frac{\sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2} \quad n = \frac{P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

Eğer P ve Q değerleri bilinmiyorsa her ikisi de 0,5 alınır ve $P*Q=0.25$ bulunur. Araştırmamızdaki evren 124.921 olduğu için evren birim sayısının 100.000 üzerinde olduğu durumlarda kullanılan formül uygulanabilir(Özdamar, 2003, s.116-118).

$$n=(0.25*1.96^2)/0.044^2=495$$

Araştırmada inanç gruplarına evrende bulunma sıklığı ile doğru orantılı yer vermek için hesaplanan örneklem büyüklüğü etnik grupların oranı doğrultusunda dağıtılarak görüşmeler yapılmıştır. Bu özelliğinden dolayı araştırmada kullanılan örnekleme yöntemi tabakalı örneklemedir.

Tabakalı örnekleme: Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır. Tabakalar mezhep açısından homojen, kendi aralarında heterojendir. Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş birevrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır(Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.105). Yukarıda hesaplanan örneklem büyüklüğü tabakalara göre dağıtılırken orantılı dağıtım yöntemi tercih edilmiştir.

Tablo.1 Örneklem büyüklüğünün tabakalara göre dağılımı

Gruplar / tabakalar	Olması gereken %	Gerçekleşen görüşme	Gerçekleşen %
Sunni	60	292	59.0
Alevi	20	100	20.2
Çerkez	12	60	12.1
Kürt	6	30	6.1
Ermeni	2	13	2.6
Toplam	100.0	495	100.0

7.4 Veri Toplama Yöntemi

Anket formunda 27 adet soru bulunmaktadır. Bunlardan 7 si demografik özellikleri saptamak amacıyla yaş, cinsiyet, medeni hal, ekonomik durum gibi özellikleri saptamaya yönelik sorulardır. 20 soru ise kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde araştırma konusunu ifade eden sorulardır. Bu sorular ise ilgili hipotezleri analiz etmeye yönelik beşli likert tipi sorulardır. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi uygun görülerek, Doğan ve Göker'in "Yerel Seçimlerde Seçmen Tercih: 29 Mart Genel Seçimleri Elazığ Örneği" isimli çalışmalarında kullandıkları ölçekten yararlanılmıştır (Doğan A. ve Göksel G, 2010 5(2): 159-187). Toplam da 500 seçmenin katıldığı çalışmada elde edilen veriler, 'bulgular' kısmı içerisinde incelenmiştir. Elde edilen veriler spss 21.0 programına aktarılmış olup, öncelikle betimleyici analiz ile demografik faktörler belirlenmiştir. Oneway anova ve faktör analizleri ile hipotezler incelenmiştir.

7.5 Hipotezler

Hipotez 1₀: Kadın seçmenlerin Adayın İncancından etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 1_a: Kadın seçmenlerin Adayın İncancından etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 2₀: Kadın seçmenlerin Adayın Parti İdeolojisinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 2_a: Kadın seçmenlerin Adayın Parti İdeolojisinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 3₀: Kadın seçmenlerin eşlerinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 3_a: Kadın seçmenlerin eşlerinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

Hipotez 4₀: Kadın seçmenlerin Partinin Proje ve Vaatlerine göre oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 4_a: Kadın seçmenlerin Partinin Proje ve Vaatlerine göre oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

8. BULGULAR

Toplam 500 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada öncelikle demografik özellikleri ifade eden betimleyici analiz sonuçları incelenmiştir. İkinci aşamada kadın seçmenlerin oy verirken dikkate aldığı faktörleri belirlemek için araştırma kapsamında kendilerine sunulan maddelerle faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizleriyle alt ölçekler oluşturulduktan sonra her alt ölçek için cronbach alpha katsayıları hesaplanarak, ölçek maddelerine verilen cevapların toplanabilir olup olmadığı bir diğer ifade ile bu ifadeler birleştirildiği takdirde tek bir olguyu ifade edip etmediği belirlenmiştir. Üçüncü aşamada ise temel araştırma sorusunu açıklayan dört farklı hipotez Oneway Anova testi (varyans analizi) ile açıklanmıştır. Varyans analizleri ikiden fazla bağımsız grupların bir soruya/ifadeye verdiği cevapların ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını araştırmak için kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.107). Çalışma kapsamında kurduğumuz hipotezler ve bu hipotezleri test etmek için kullandığımız değişkenlerin yapısından kaynaklı (ikiden fazla grup ortalamasının karşılaştırılması) varyans analizleri kullanılmıştır.

Sosyolojik model ve sosyo-psikolojik teori ışığında grupların demografik özellikleri incelenmiştir. Sosyolojik teorinin grup bazlı varsayımından hareketle gruplar belirlenmiş, gruplar arası benzerlikler ve farklılıklar demografik özellikler üzerinden incelenmiştir. Anket çalışmasının birinci kısmını oluşturan demografik sorular katılımcıların yaş ortalaması, medeni halleri, eğitim durumları, inanç farklılıkları, gelir düzeyleri, etnik mensubiyetleri ve mesleki durumlarıdır. Görüşme yapılan 500 katılımcının cevap formları veri kalitesi açısından incelenmiş ve 495 katılımcının cevapları eksiksiz ve geçerlilik kıstaslarına uygun olduğundan analizlere dâhil edilmiştir. Katılımcılara yaş ortalamaları, medeni halleri, eğitim durumları, sahip olduğu inançlar, gelir durumları, hangi etnik gruba mensup oldukları ve mesleki bilgileri sorularak demografik yapıları analiz edilmeye çalışılmıştır.

Demografik özellikler betimleyici analiz ile incelenmiş olup katılımcıların demografik yapılarını ifaden sonuçlar şu şekildedir:

Demografik unsurlar içerisinde bulunan yaş faktörü 495 katılımcı içerisinde dört grupta incelenmiştir. Bunlar: 18 – 30 yaş arası, 31 – 45 yaş arası, 46 – 58 yaş arası ve 58 yaş üzeridir. Bu bağlamda gözlemlenen katılımcı yaş grupları tablo 1 de belirtilen sonuçlara göre şu şekildedir: 18 – 30 yaş arası 143 kişi vardır, toplam yüzdeye oranı %28.9, 31 – 45 yaş arası 214 kişi bulunmaktadır ve toplam yüzdelik oranı %43.2, 46 – 58 yaş arası 105 kişi bulunmaktadır ve toplam yüzdeye oranı 21.2, 59 yaş ve üzeri 33 kişidir.

Tablo 2. Demografik Bilgiler

	Sayı	%	Birikimli %
18-30 yaş arası	143	28,9	28,9
31-45 yaş arası	214	43,2	72,1
46-58 yaş arası	105	21,2	93,3
59 üstü	33	6,7	100,0
Toplam	495	100,0	

Columbia Ekolünden hareketle sosyal dinamiklerden birisi de katılımcıların medeni durumlarıdır. Yukarıdaki tabloda medeni durum, eşten etkilenme hipotezinin anlamlandırılması bakımından gerekli bir bilgi olmakla birlikte aile yapısının belirlenmesi açısından da önemli bir bilgidir. Katılımcıların medeni durum dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Medeni hal

	Sayı	%	Birikimli %
Evli	378	76,4	28,9
Bekar	117	23,6	100,0
Toplam	495	100,0	

Ankete katılanların 378 i evlidir ve toplam yüzdelik oranı %76.4 tür. Katılımcılardan 117 si bekar ve bekarların toplam yüzdeye oranı 23.6 dır.

Anket içerisinde bekâr hanımlara evli değilseniz babanız yahut ağabeyinizden etkileniyor musunuz şeklinde sorular sorulmuştur. Burada amaç kişinin yakın çevresinden etkilenip etkilenmediğini saptamaktır.

Tablo 4. Eğitim Durumu

	Sayı	%	Birikimli %
ilköğretim	131	26,5	26,5
Lise	179	36,2	62,6
üniversite	153	30,9	93,5
lisansüstü	32	6,5	100,0
Toplam	495	100,0	

Tabloya göre katılımcıların eğitim durumlarına göre yapılan araştırma sonuçları: Katılımcılardan 131 kişi ilkokul mezunudur ve yüzdelik oranı %26,5 Lise mezunu 179 kişi olup yüzdelik oranı %36,2, Üniversite mezunu sayısı 153 kişidir ve toplam katılımın %30,9, Lisansüstü katılımcı oranı 32 kişidir ve genel yüzdeye oranı %6,5'tir.

Etnisite-inanç kavramının açıklanması ve hangi etnik grubun çoğunlukla kendini dini bakımdan nasıl nitelediğini belirtir. Sosyo-psikolojik kuramın çevreden aileden etkilenme yaklaşımıyla örtüşen bu araştırma aynı zamanda aile ve çevreden etkilenerek edinilen inanç kavramını açıklamada önemlidir.

Tablo 5. İnanç durumu

	Sayı	%	Birikimli %
Müslüman	424	85,7	85,7
Hristiyan	16	3,2	88,9
Muhafazakar	36	7,3	96,2
Ateist	19	3,8	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 5 de belirtildiği gibi Sivas ili etnik yapısal dağılım esasına göre anket katılımcılarının: 424 ü Müslüman ve yüzdelik oranı %85,7 Hristiyan olanlar 16 kişi ve yüzdelik oranı %3,2, kendisini Ateist olarak tanımlayan 19 kişinin yüzdelik oranı %3,8'dir.

Tablo 6. Gelir durumu dağılımı

	Sayı	%	Birikimli %
750 altı	224	45,3	45,3
751-1500	64	12,9	58,2
1501-2500	95	19,2	77,4
2501 üstü	112	22,6	100,0
Toplam	495	100,0	

Katılımcıların gelir dağılımları tablosuna bakıldığında: 750 TL ve altında gelire sahip olan 244 kişi vardır ve katılımcıların %45 ini oluşturmaktadır. 751 – 1500 TL gelire sahip olan 64kişi vardır ve katılımcıların oranı %12,9 unu oluşturmaktadır. 1501- 2500 TLgelire sahip olan 95 kişi vardır ve katılımcıların %19,2 sini oluşturmaktadır. 2501 TL ve üzeri gelire sahip olan 112 kişi vardır ve katılımcıların %22,6sını oluşturmaktadır.

Çalışmanın ana bileşenlerinden birisi olan etnik yapısal oranlama, temel dinamikleri anlamak, etnik dağılımı görmek ve doğru analiz yapabilmek adına oldukça önemlidir.

Tablo 7. Etnik Durum

	Sayı	%	Birikimli %
Sünni	292	59,0	59,0
Alevi	100	20,2	79,2
Çerkez	60	12,1	91,3
Kürt	30	6,1	97,4
Ermeni	13	2,6	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 7. de belirtildiği gibi araştırma katılımcıları Sivas ili etnik yapı ortalamalarına göre seçilmiş olup :% 59'u Sünni (292 kişi), % 20,2'si Alevi (100 kişi), % 12,1'i Çerkez (60 kişi), % 6,1'i Kürt (30 kişi), %2,6'sı Ermeni'dir(13 kişi).

Tablo 8. Çalışma durumu

	Sayı	%	Birikimli %
Çalışan	268	54,1	54,1
Çalışmayan	227	45,9	45,9
Total	495		100,0

Demografik analizler başlığı altında tablo 8. verilerine göre son olarak katılımcıların çalışma durumu incelendiğinde katılımcıların %54,1'i (268 kişi) bir işte çalışırken, %45,9'u (227 kişi) herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Tablo 9. Madde frekans dağılımları

		1	2	3	4	5	Toplam	Ortalama / ss
Parti ve başkan adayının hangi etnik gruba mensup olduğu siyasi tercihimizi etkiler.	Sayı	86	54	27	127	201	495	3,6
	%	17,4	10,9	5,5	25,7	40,6	100,0	1,5
Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.	Sayı	203	102	44	83	63	495	2,4
	%	41,0	20,6	8,9	16,8	12,7	100,0	1,5
Partinin propaganda çalışmaları siyasi tercihimizi etkiler	Sayı	158	180	84	59	14	495	2,2
	%	31,9	36,4	17,0	11,9	2,8	100,0	1,1
Parti Kimliği ve ideolojisi, yerel seçimlerde siyasal tercihimizi etkiler.	Sayı	15	15	27	146	292	495	4,4
	%	3,0	3,0	5,5	29,5	59,0	100,0	,9
Oy vereceğim partinin geçmiş dönem çalışmaları siyasi tercihimizi etkiler.	Sayı	24	13	54	226	178	495	4,1

	%	4,8	2,6	10,9	45,7	36,0	100,0	1,0
Oy verirken Parti kimliği, parti liderinden daha fazla siyasal tercihimde etkilidir.	Sayı	21	21	33	185	235	495	4,2
	%	4,2	4,2	6,7	37,4	47,5	100,0	1,0
Parti ve adayların hangi inanca mensup oldukları, siyasi tercihimde etkiler.	Sayı	77	46	45	174	153	495	3,6
	%	15,6	9,3	9,1	35,2	30,9	100,0	1,4
Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremın siyasi görüşleri siyasal tercihimde etkilemektedir.	Sayı	215	146	77	51	6	495	2,0
	%	43,4	29,5	15,6	10,3	1,2	100,0	1,1
Partinin seçim programı, kullanılan müzikler, yaptıkları propagandalar siyasal tercihimde etkiler.	Sayı	221	146	52	57	19	495	2,0
	%	44,6	29,5	10,5	11,5	3,8	100,0	1,2
Parti ve aday söylemleri, adayın kişisel özellikleri, siyasi tercihimde etkiler.	Sayı	122	179	64	99	31	495	2,5
	%	24,6	36,2	12,9	20,0	6,3	100,0	1,2
Parti ve Adayın düşünce, inanç ve haklarımıza yönelik vaatleri siyasal tercihimde etkiler.	Sayı	55	59	68	204	109	495	3,5
	%	11,1	11,9	13,7	41,2	22,0	100,0	1,3
Mensup olduğum aile ve dostlarımın siyasi görüşleri siyasal tercihimde etkilemektedir	Sayı	171	160	47	68	49	495	2,3
	%	34,5	32,3	9,5	13,7	9,9	100,0	1,3
Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.	Sayı	214	150	60	56	15	495	2,0
	%	43,2	30,3	12,1	11,3	3,0	100,0	1,1
Parti ve adayın proje ve vaatleri siyasal tercihimde etkiler.	Sayı	142	128	115	87	23	495	2,4
	%	28,7	25,9	23,2	17,6	4,6	100,0	1,2
Başkan adayının yerel televizyonlarda yapmış olduğu programlar, gazete yayınları, köşe yazıları, broşürler, fotoğraflar siyasal tercihimde etkiler.	Sayı	147	136	94	95	23	495	2,4

	%	29,7	27,5	19,0	19,2	4,6	100,0	1,2
Oy verirken liderin özellikleri (belediye başkan adayı, il genel meclis başkanı), parti kimliğinden daha fazla siyasal tercihimde etkilidir.	Sayı	118	173	73	87	44	495	2,5
	%	23,8	34,9	14,7	17,6	8,9	100,0	1,3
Mensup olduğum grubun ideolojik duruşu tercihimde etkilemektedir	Sayı	67	83	64	140	141	495	3,4
	%	13,5	16,8	12,9	28,3	28,5	100,0	1,4
Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasal tercihimde etkiler	Sayı	222	112	43	76	42	495	2,2
	%	44,8	22,6	8,7	15,4	8,5	100,0	1,4
Oy vereceğim adayın geçmişte yaptığı çalışma ve uygulamalar siyasal tercihimde etkiler.	Sayı	13	20	61	219	182	495	4,1
	%	13	20	61	219	182	495	,9
Oy vermiş olduğum partinin (sağ / sol /demokratik / muhafazakâr / laik) olup olmadığı siyasal tercihimde etkiler.	Sayı	9	22	14	145	305	495	4,4
	%	1,8	4,4	2,8	29,3	61,6	100,0	,9

Not: Yukarıdaki Tabloda değişkenlerin madde frekans dağılımları ifade edilmiştir.

Faktör Analizi

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıdaki değişkeni az sayıda, anlamlı ve birbirinden bağımsız faktörler haline getiren ve yaygın olarak kullanılan çok değişkenli istatistik tekniklerinden biridir. Faktör analizinde aralarında yüksek korelasyon olan değişkenler setinin bir araya getirilmesi suretiyle faktör adı verilen genel değişkenlerin oluşturulması söz konusudur. Burada amaç: Değişken sayısını azaltmak, değişkenler arası ilişkilerdeki yapıyı ortaya çıkarmak, başka bir ifade ile değişkenleri sınıflandırmaktır (Kleinbaum, Kupper, Miller 1998:601).

Faktör analizinin ölçeğe uygulanabilmesi için örneklemin uygunluğunu test etmek gerekmektedir. Bunun için ilk olarak Bartlett Küresellik Testi kullanılmıştır. Bartlett Küresellik Testi ana kütle içindeki değişkenler arasında bir ilişkinin var olup olmadığını test etmektedir(Nakip, 2006: 428). Faktör analizinin geçerliliğini sınanan bir başka test ise Kaiser-Meyer-Olkin testidir. Kaiser-Meyer-Olkin testi örnek büyüklüğünün faktör analizi için uygun olup olmadığını test eder ve test oranının %60 üzeri olması yeterli kabul edilir. (Nakip, 2006: 429)

Kullanılan ölçeğin alt boyutlarını belirleyebilmek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinde varimax rotasyon yöntemi kullanılmıştır. Analizde faktörlerin toplam varyansı açıklama oranını yükseltmek için birden fazla faktöre az farklarla yüklenen maddeler veya faktör ağırlığı 0,40'ın altında olan bazı maddeler ölçeklerden çıkartılmıştır. Ölçeklerden madde çıkartıldıktan sonra, aynı durumun yeniden oluşup oluşmadığını belirlemek için faktör analizleri tekrarlanmış ve her adımda bir madde ölçekten çıkartılmıştır.

Faktör Analizi Sonuçlarının Formülasyonu

$$Y_i = (b_0 + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_n X_n) + e_i$$

$$\text{Faktör}_i = b_1 \text{Değişken}_1 + b_2 \text{Değişken}_2 + \dots + b_n \text{Değişken}_n + e_i$$

Bütün maddeler faktör analizine dahil edildiğinde 7 alt boyut oluşmuş ve bu boyutların varyans açıklama oranını %66,7 olarak gerçekleştirmiştir. Faktör analiz sonuçlarını belirten ilgili tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 10. Faktör analizi, faktör yükleri ve varyans açıklama oranları tablosu

Faktör	Döndürülmüş faktör	Açıklanan varyans	
	yükleri	Varyans %	Birikimli %
	Faktör yükleri		
1	3,103	15,5	15,5
2	2,887	14,4	30,0
3	1,991	10,0	39,9
4	1,551	7,8	47,7
5	1,352	6,8	54,4
6	1,248	6,2	60,7
7	1,206	6,0	66,7

Yukarıdaki tabloda Faktör analiz sonuçlarına göre değişkenlerin madde faktör yükleri ve varyans açıklama oranları bulunmaktadır. Bu oranlar değişkenlerin anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 11.Faktör Analizi, Madde Faktör Yükleri

Sıra	1	2	3	4	5	6	7
proje2 Parti ve adayın proje ve vaatleri siyasi tercihim etkiler.	,804						
propaganda3 Başkan adayının yerel televizyonlarda yapmış olduğu programlar, gazete yayınları, köşe yazıları, broşürler, fotoğraflar siyasi tercihim etkiler.	,795						
proje1 Parti ve aday söylemleri, adayın kişisel özellikleri, siyasi tercihim etkiler.	,756						
propaganda2 Partinin seçim programı, kullanılan müzikler, yaptıkları propagandalar siyasal tercihim etkiler.	,739						
propaganda1 Partinin propaganda çalışmaları siyasi tercihim etkiler	,675						
eş2 Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.		,795					
şçevre2 Mensup olduğum aile ve dostlarımın siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir		,780					
eş3 Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler		,758					
eş1 Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.		,707					

	şçevre1 Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremın siyasi görüşleri siyasal tercihimı etkilemektedir.	,553	
	inanç2 Parti ve adayların hangi inanca mensup oldukları, siyasi tercihimı etkiler.	,817	
	inanç1 Parti ve başkan adayının hangi etnik gruba mensup olduğu siyasi tercihimı etkiler.	,804	
	inanç2 Parti ve Adayın düşünce, inanç ve haklarımıza yönelik vaatleri siyasi tercihimı etkiler.	,630	
	geçmiş1 Oy vereceğim partinin geçmiş dönem çalışmaları siyasi tercihimı etkiler.	,753	
1	geçmiş2 Oy vereceğim adayın geçmişte yaptığı çalışma ve uygulamalar siyasi tercihimı etkiler.	,585	,568
2	şçevre3 Mensup olduğum grubun ideolojik duruşu tercihimı etkilemektedir	,523	
3	pkimlik4 Oy vermiş olduğum partinin (sağ / sol /demokratik / muhafazakâr / laik) olup olmadığı siyasal tercihimı etkiler.	,843	
	pkimlik2 Oy verirken Parti kimliği, parti liderinden daha fazla siyasal tercihimde etkilidir.	,857	
	pkimlik1 Parti Kimliği ve ideolojisi, yerel seçimlerde siyasal tercihimı etkiler.	,610	
	pkimlik3 Oy verirken liderin özellikleri (belediye başkan adayı, il genel meclis başkanı), parti kimliğinden daha fazla siyasal tercihimde etkilidir.	,820	

Not: Sıra sütunu, maddelerin, tekrarlanan faktör analizlerinden çıkarılma sırasını ifade Etmektedir.

3 madde çıkartıldıktan sonra kalan maddeler faktör analizine dâhil edildiğinde 5 alt boyut oluşmuş ve bu boyutların varyans açıklama oranını %62,3 olarak gerçekleştirmiştir. Bu oran oluşturulan 5 faktörün, faktör analizine dâhil edilen maddelerdeki değişimin %62,3'ünü açıkladığı anlamına gelmektedir. Tahmin edileceği üzere bu oranın %100'e yakın olması ve toplanan verilerdeki değişkenliğin çoğunun açıklanması beklenmektedir. Açıklama oranının yüksek olması, ölçekte sorulan soruların ya da ifadelerin ölçülmek istenen olguyu ne derece iyi ölçtüğünün göstergesidir. Faktör analiz sonuçlarını belirten ilgili tablolar aşağıda verilmiştir.

Bartlett's Test of Sphericity test istatistiği= 2493,55, DF=136, p=0,00 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Elde edilen olasılık değeri $p=0,00 < 0,05$ olduğundan testin %95 olasılıkla anlamlı olduğu ve faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaşılır. Bu sonuç değişkenler arası bir ilişki vardır ve faktör analizi uygulanabilir anlamına gelmektedir. Faktörleri belirlemek için yapılan faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucu %76,9 olarak hesaplanmıştır. Bu değer %60'ın üzerinde olduğundan örnek büyüklüğünün faktör analizi için uygun seviyede olduğu sonucuna ulaşılır.

Tablo.12 Faktör Analizi, Faktör Yükleri ve Varyans Açıklama Oranları tablosu:

Faktör	Döndürülmüş faktör yükleri	Açıklanan varyans	
	Faktör yükleri	Varyans %	Birikimli %
1	3,089	18,2	18,2
2	2,816	16,6	34,7
3	2,001	11,8	46,5
4	1,456	8,6	55,1
5	1,226	7,2	62,3

Tablo 13. Faktör Analizi, Seçilen Faktörler ve Gruplandırma

ADI	1	2	3	4	5
PROJE VE VAATLER	proje2 Parti ve adayın proje ve vaatleri siyasi tercihim etkiler.	,814			
	propaganda3 Başkan adayının yerel televizyonlarda yapmış olduğu programlar, gazete yayınları, köşe yazıları, broşürler, fotoğraflar siyasi tercihim etkiler.	,800			
	proje1 Parti ve aday söylemleri, adayın kişisel özellikleri, siyasi tercihim etkiler.	,770			
	propaganda2 Partinin seçim programı, kullanılan müzikler, yaptıkları propagandalar siyasal tercihim etkiler.	,720			
	propaganda1 Partinin propaganda çalışmaları siyasi tercihim etkiler	,660			
EŞ VE YAKIN ÇEVRE	eş2 Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.		,804		
	şçevre2 Mensup olduğum aile ve dostlarımın siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir		,773		
	eş3 Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler		,752		
	eş1 Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.		,730		
	şçevre1 Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremın siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir.		,552		
ADAYIN İNANÇ DURUMU	inanç2 Parti ve adayların hangi inanca mensup oldukları, siyasi tercihim etkiler.			,821	
	inanç1 Parti ve başkan adayının hangi etnik gruba mensup olduğu siyasi tercihim etkiler.			,790	
	inanç2 Parti ve Adayın düşünce, inanç ve haklarımıza yönelik vaatleri siyasi tercihim etkiler.			,651	
PARTİNİN İDEOLOJİSİ	pkimlik1 Parti Kimliği ve ideolojisi, yerel seçimlerde siyasal tercihim etkiler.				,745
	pkimlik2 Oy verirken Parti kimliği, parti liderinden daha fazla siyasal tercihimde etkilidir.				,649
	geçmiş1 Oy vereceğim partinin geçmiş dönem çalışmaları siyasi tercihim etkiler.				,601

Not: Adı sütunu faktör adlarını belirtmektedir.

Belirlenen Faktörlerin Güvenilirlik Analizleri

Araştırmada kullanılan ölçeğe güvenilirlik analizi (Cronbach' Alfa) yapılmış ve Ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı: 0,744

- Proje ve vaatler: 0,828
- Eş ve Yakın Çevre: 0,798
- Adayın İnanç Durumu: 0,692
- Partinin İdeolojisi: 0,734 olarak belirlenirken
- Lider boyutu tek madde ile ölçüldüğünden Cronbach Alpha değeri hesaplaması yapılamamaktadır.

Sosyal araştırmalarda alpha değerinin 0,70 seviyelerinde olması güvenilirlik için yeterli görülmektedir(Nakip, 2006: 146). Araştırmada faktör analiziyle tespit edilen ilk 5 alt boyutun güvenilirliği kabul edilebilir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Boyutların güvenilir olması, boyutları oluşturan maddelere verilen cevapların benzer bir olguyu ölçtüğü ve toplanabilir olması anlamına gelmektedir.

8.1 Hipotezlerin Test Edilmesi

Hipotezlerin geçerliliğini sınarken, farklı etnik gruplara mensup kadınların oy verme davranışlarını etkileyen unsurlarda bir farklılık olup olmadığı varyans analiziyle test edilmiştir. Varyans analizlerinde homojenlik testi için Levene testi kullanılmıştır. Grupların homojen olması durumunda gruplar arası farkları tespit edebilmek için Scheffe testi, homojenlik sağlanamaması durumunda Dunnett's T3 testi kullanılmıştır. Scheffe metodu geliştirilmiş olup; bu metot genel itibariyle, en esnek ve karşılaştırılacak grup sayılarının çok olması durumunda α hata payını kontrol altında tutabilen (conservative) ve gruplardaki gözlem sayılarının eşit olması varsayımını dikkate almayan bir post hoc türü olarak ele alınmaktadır (Scheffe, 1953; Scheffe, 1959). Dunnett's T3 post-hoc istatistikleri, genişletilmiş t modülü aracılığı ile güvenle kullanılabilir (Bechhofer ve Dunnett, 1988).

Varyans eşitliği / homojenliği testinin hesaplama formülü

$$F = \frac{s_1^2}{s_2^2} ; df_1 = n_1 - 1; df_2 = n_2 - 1$$

Varyans test istatistiği hesaplama formülü

$$F = \frac{MST}{MSE} = \frac{S_T^2}{S_E^2} = \frac{S_B^2}{S_W^2}$$

Tek yönlü varyans analizi:

a) Kareler toplamı varyansı hesaplama formülü

$$SS_T = \sum_{i=1}^k n_i (\bar{X}_i - \bar{X}_{GM})^2$$

$\bar{X}_{GM}$: büyük ortalama

$\bar{X}_i$: grup ortalaması

$$df_T = k - 1; S_T^2 = \frac{SS_T}{df_T}$$

b) Hata kareler toplamı ve varyansı hesaplama

$$SS_E = \sum_{j=1}^{n_1} (X_{1j} - \bar{X}_1)^2 + \sum_{j=1}^{n_2} (X_{2j} - \bar{X}_2)^2 + \dots + \sum_{j=1}^{n_k} (X_{kj} - \bar{X}_k)^2$$

$$df_E = N - k; S_E^2 = \frac{SS_E}{df_E}$$

$$SS_{TOT} = SS_T + SS_E; df_{TOT} = N - 1$$

Scheffe testi

$$F_S = \frac{(\bar{X}_i - \bar{X}_j)^2}{s_E^2 \left[\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right]}; F' = (k - 1) \cdot F_{krit}$$

İ: birinci grup indeksi

J: ikinci grup indeksi

n: grup frekansı

: ortalama

F_{krit}: F tablosu kritik değeri / sınır değeri

k: karşılaştırılan grup sayısı

S_E: Standart hata

SS_E: hata kareler toplamı

df: serbestlik derecesi

Hipotez 1₀: Kadın seçmenlerin Adayın İncancından etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 1_a: Kadın seçmenlerin Adayın İncancından etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

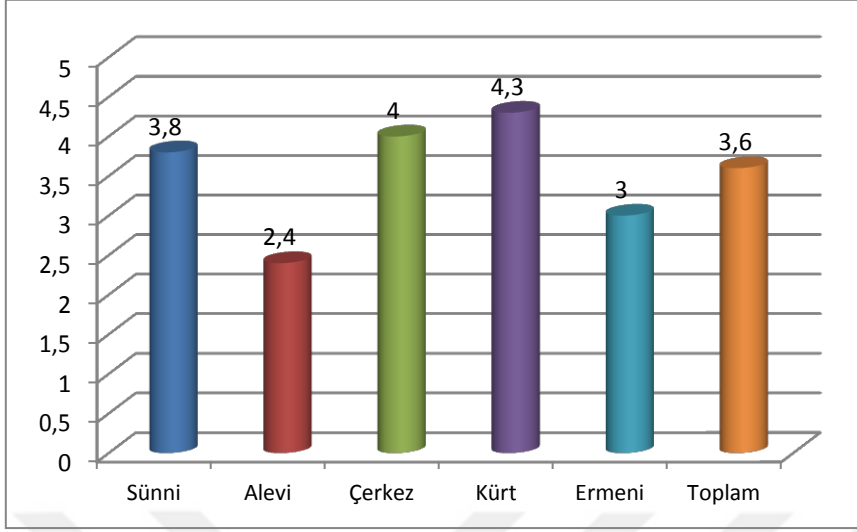
**Tablo 14. Kadın seçmenlerin Adayın İncancına göre tercihi durumu farklılık analizleri:
Varyans analizi tablosu**

	Etnisite	Sayı	Ortalama	Standart Sapma		Farklılıklar
ADAYIN İNANÇ DURUMU	Sünni	292	3,8	,93566	Levene =7,362 p=0,000 Welch=52,308 p=0,000 Post-hoc=Dunnnett T3	Alevi,Kürt,Ermeni
	Alevi	100	2,4	1,07815		Çerkez,Kürt
	Çerkez	60	4,0	,79657		Alevi,Ermeni
	Kürt	30	4,3	,49117		Sünni,Alevi,Ermeni
	Ermeni	13	3,0	,67305		Sünni,Çerkez,Kürt
	Toplam	495	3,6	1,10486		

Not: Farklılık analizleri 0,05 düzeyinde yapılmıştır.

Yukarıdaki Tablo sonuçlarına göre: Kadın seçmenlerin etnik kimliğe göre adayın incancını dikkate alarak oy tercihini belirleme durumu varyans analizinde:Levene testi sonucuna göre elde edilen $p=0,00<0,05$ olduğundan gruplar arası varyanslar eşit değildir ve grup ortalamaları arasında %95 olasılıkla anlamlı bir fark olduğu welch testi ile ($p=0,000<0,05$ olduğundan) tespit edilmiştir.Hangi gruplar arasında fark bulunduğu ise Dunnnett T3 post-hoc testi ile incelenmiştir.

Grafik 1 Etnik gruplara göre adayın inanç durumundan etkilenme durumu

Yukarıdaki Grafik 1 sonuçlarına göre: Katılımcıların etnik gruplara göre cevapları incelendiğinde: Katılımcıların hangi inanca mensup oldukları ve etnik yapıları ile benzeşen inanç, siyasi tercih uyumu Sosyolojik yaklaşım bakımından varsayımı açıkça doğrulamaktadır. Söz gelimi başkan adayının hangi inanca mensup olduğu oy verirken Alevi seçmenleri en az etkilerken, en çok Kürt ve Çerkez seçmenleri etkilemektedir.

Seçilecek adayın inanç durumundan etkilenme oranları, kadınların etnik gruplarına göre sırasıyla şu şekildedir:

- 4,3 ortalama ile kürt seçmenler oy verirken tüm gruplardan daha fazla adayın inanç durumundan etkilenmektedir: Varyans analizi sonucuna göre de Kürt kadın seçmenlerin, Çerkezler hariç diğer bütün gruplardan daha fazla adayın inanç durumundan etkilendiği tespit edilmiştir.
- 4,0 ortalama ile Çerkez seçmenler oy verirken adayın inanç durumundan en çok etkilenen ikinci gruptur. Varyans analizi sonucuna göre de Çerkez kadın seçmenlerin, Alevi ve Ermeni gruplardan daha fazla adayın inanç durumundan etkilendiği tespit edilmiştir.
- 3,8 ortalama ile Sünniler başkan adayının inanç durumundan etkilenmektedir: Varyans analizi sonucuna göre de Sünni kadın seçmenlerin, Alevi ve Ermeni gruplardan daha fazla ancak Kürt seçmenlerden daha az adayın inanç durumundan etkilendiği tespit edilmiştir.

- 3,0 ortalama ile Ermeni seçmenin seçim yaparken inanç durumu noktasında “**Hipotez 1_a**: Kadın seçmenlerin Adayın İncancından etkilenerak oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir” kararsız kaldığı gözlemlenmiştir: Varyans analizi sonucuna göre Alevi kadın seçmenlerin, Çerkez ve Kürt gruplardan daha az adayın inanç durumundan etkilendiği tespit edilmiştir.
- 2,4 ortalama ile Alevi seçmen inanç durumundan etkilenmemektedir: Varyans analizi sonucuna göre de Alevi kadın seçmenlerin, Çerkez ve Kürt gruplardan daha az adayın inanç durumundan etkilendiği tespit edilmiştir.

Gruplar arası farklılıklara baktığımızda 2,4 Ortalama ile Alevilerde başkan adaylarının hangi inanca ve etnik gruba mensup olduğu oy verme davranışlarına etki etmemektedir. 3,0 ortalama ile Ermenilerin kararsızlık ile katılma arasında emin olmayan tutumları göze çarpmıştır. 3,8 ortalama ile Sünniler başkan adaylarının inanç ve etnik kökenlerini dikkate almaktadır. Bu bağlamda etkilenme oranı olarak Sünnileri 4,0 ortalama ile Çerkezler takip etmektedir. Hipotezi pozitif yönde doğrulayan en çarpıcı grup ise 4,3 ortalamayla Kürtler olmuştur. İnanç ve etnisite etkisi Alevilerde olumsuz bir ilişki seyrederken Ermeniler kararsız kalmış, Sünni, Çerkez ve Kürtlerde ise inanç değişkeninin oy verme davranışlarını direkt olarak etkilediği gözlemlenmiştir. **H1₀** hipotezi **red** edilirken, farklılığın olduğunu savunan **H1_a** kabul edilir.

Hipotez 2₀: Kadın seçmenlerin Adayın Parti İdeolojisinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 2_a: Kadın seçmenlerin Adayın Parti İdeolojisinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

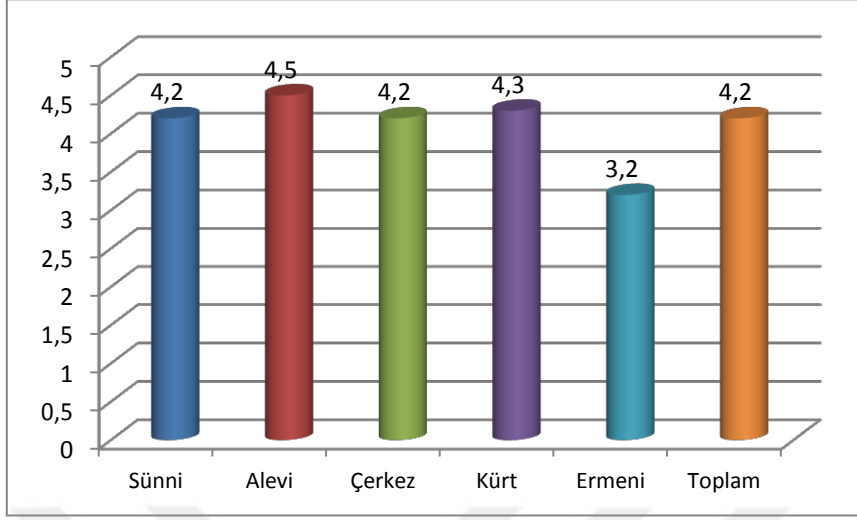
Tablo 15. Kadın seçmenlerin Partinin İdeolojisine göre tercih durumu farklılık analizleri: Varyans analizi tablosu :

	Etnisite	Sayı	Ortalama	Standart Sapma		Farklılıklar
PARTİ İDEOLOJİSİ	Sünni	292	4,2	,783	Levene =2,404 p=0,05 F=6,965 p=0,000 Post-hoc=Scheffe	Alevi,Ermeni
	Alevi	100	4,5	1,363		Sünni,Çerkez,Ermeni
	Çerkez	60	4,2	,645		Alevi,Ermeni
	Kürt	30	4,3	,525		Ermeni
	Ermeni	13	3,2	1,309		Sünni,Alevi,Çerkez,Kürt
	Toplam	495	4,2	,942		

Not: Farklılık analizleri 0,05 düzeyinde yapılmıştır.

Tablo 15. Sonuçlarına göre: Kadın seçmenlerin etnik kimliğe göre Partinin İdeolojisini dikkate alarak oy tercihini belirleme durumu varyans analizinde: Levene testi sonucuna göre elde edilen $p=0,05$ 'e eşit olduğundan gruplar arası varyanslar eşittir ve grup ortalamaları arasında %95 olasılıkla anlamlı bir fark olup olmadığı olduğu F testi ile ($p=0,05$ olduğundan) tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında fark bulunduğu ise Scheffe post-hoc testi ile incelenmiştir.

Grafik 2: Etnik gruplara göre parti ideolojisinden etkilenme durumu

Grafik 2. Verilerine göre: Seçilecek partinin ideolojisinden etkilenme oranları, kadınların etnik gruplarına göre sırasıyla şu şekildedir: Taban değerlerin 4,2 ortalama ile neticelenmesi, tüm grupların parti ideolojisine göre oy verdiklerini ortaya koymuş, pozitif yönlü ilişkiyi doğrulamıştır. Gruplar incelendiğinde parti ideolojisinin 4,5 ortalama ile en çok Alevilerde etkili olduğu ve bunu 4,3 ortalama ile Kürtler, 4,2 ortalama ile Sünniler ve Çerkezler izlemektedir. Parti ideolojisinin en az etkili olduğu grup ise 3,2 puan ile Ermeni kadın seçmenlerdir. Yapılan varyans analizi sonucuna göre:

- Alevi’ler oy verirken parti ideolojisinden; Sünni, Çerkez ve Ermeni’lerden daha fazla,
- Kürt’ler oy verirken parti ideolojisinden; Ermeni’lerden daha fazla,
- Sünni’ler oy verirken parti ideolojisinden; Ermeni’lerden daha fazla, Aleviler’den daha az,
- Çerkez’ler oy verirken parti ideolojisinden; Ermeni’lerden daha fazla, Aleviler’den daha az,
- Ermeni’ler oy verirken parti ideolojisinden; diğer bütün gruplardan daha az etkilenmektedir.

Etnik farklılıklara göre parti ideolojisi oy verme davranışları üzerinde etkilidir. **H2₀** hipotezi **red** edilirken, farklılığın olduğunu savunan “**Hipotez 2a:** Kadın seçmenlerin Adayın Parti İdeolojisinden etkilenerek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir” hipotezi **kabul** edilir.

Hipotez 3₀: Kadın seçmenlerin eşlerinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 3_a: Kadın seçmenlerin eşlerinden etkilenecek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

Tablo 16. Kadın seçmenlerin oy verirken eşlerinden etkilenme durumuna farklılık analizleri: Varyans analizi tablosu

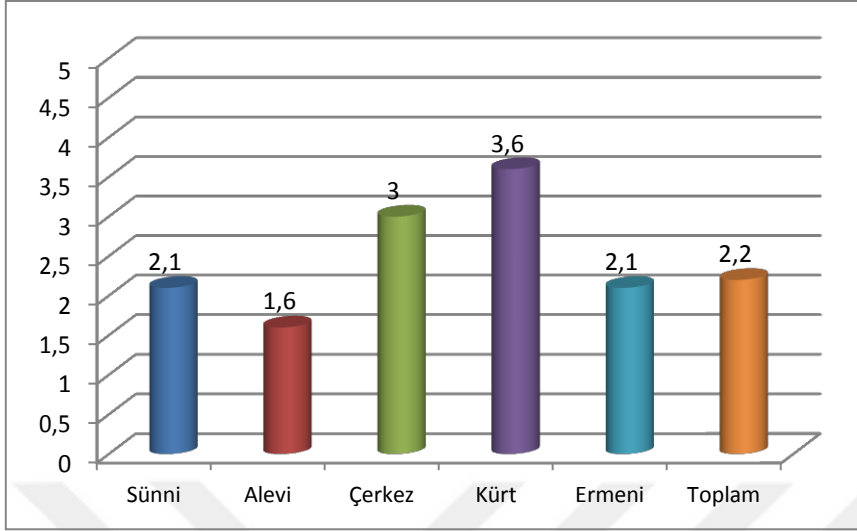
Etnisite	Sayı	Ortalama	Standart Sapma		Farklılıklar
Sünni	292	2,1	,929	Levene =8,927 p=0,00	Alevi,Çerkez,Kürt
Alevi	100	1,6	,663		Sünni,Çerkez,Kürt
Çerkez	60	3,0	1,027	Welch=83,188 p=0,000 Post-hoc=Dunnnett T3	Sünni,Alevi,Kürt,Ermeni
Kürt	30	3,6	,503		Sünni,Alevi,Çerkez,Ermeni
Ermeni	13	2,1	,635		Çerkez,Kürt
Toplam	495	2,2	1,009		

Not: Farklılık analizleri 0,05 düzeyinde yapılmıştır.

Kadın seçmenlerin etnik kimliğe göre eş ve yakın çevrenin görüşünü dikkate alarak oy tercihini belirleme durumu varyans analizinde: Levene testi sonucuna göre elde edilen $p=0,00<0,05$ olduğundan gruplar arası varyanslar eşit değildir ve grup ortalamaları arasında %95 olasılıkla anlamlı bir fark olduğu welch testi ile ($p=0,000<0,05$ olduğundan) tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında fark bulunduğu ise Dunnnett T3 post-hoc testi ile incelenmiştir.

Grafik 3. Etnik duruma göre Kadın seçmenlerin oy verirken eşlerinden etkilenme durumu

Kadın seçmenlerin etnik grubuna göre oy verirken eşlerinden etkilenme durumu incelendiğinde: En çok etkilenen grubun 3,6 ortalama puan ile Kürtler olduğu bunu sırasıyla, 3,0 puan ile Çerkezler, 2,1 puan ile Sünniler ve Ermeniler izler iken 1,6 puan ile Aleviler oy verirken eşinden en az etkilenen gruptur.

Oy verirken eşten etkilenme durumu seviyesinin Etnik gruplar arası farklılıklarını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucuna göre:

- Kürtler oy verirken eşlerinden; Sünni, Alevi, Çerkez ve Ermenilerden daha fazla,
- Çerkezler oy verirken eşlerinden; Sünni, Alevi, Ermenilerden daha fazla, Kürtlerden daha az,
- Sünniler oy verirken eşlerinden; Alevilerden daha fazla, Çerkez ve Kürtlerden daha az,
- Ermeniler oy verirken eşlerinden; Çerkez ve Kürtlerden daha az,
- Aleviler oy verirken eşlerinden; Sünni, Çerkez ve Kürtlerden daha az etkilenmektedir.

En çarpıcı sonuç Kürt hanımların siyasi kararlarını eşlerinden etkilenerek verdikleridir. Bu anlamlı sonuç bizim temel varsayımlarımızdan eşten etkilenme hipotezini doğrulamaktadır. Tüm etnik gruplarda eşten etkilenme oranları farklıdır. Örneğin gruplar içerisinde Alevi hanımların siyasi kararlarında eşten etkilenmedikleri gözlemlenerek varsayımın negatif yönlü farklılığı doğrulanmıştır. Tüm bu farklı sonuçlar ana hipotezin (etnik yapılara göre farklılık gösterme) varsayımını doğrulamıştır.

Oy verirken eşten etkilenme durumu etnik gruplara göre ciddi oranda değişiklik göstermektedir. **H3₀** hipotezi **red** edilirken, farklılığın olduğunu savunan “**Hipotez 3_a**: Kadın seçmenlerin eşlerinden etkilenerek oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir” hipotezi **kabul** edilir.

Hipotez 4₀: Kadın seçmenlerin Partinin Proje ve Vaatlerine göre oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermemektedir.

Hipotez 4_a: Kadın seçmenlerin Partinin Proje ve Vaatlerine göre oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir.

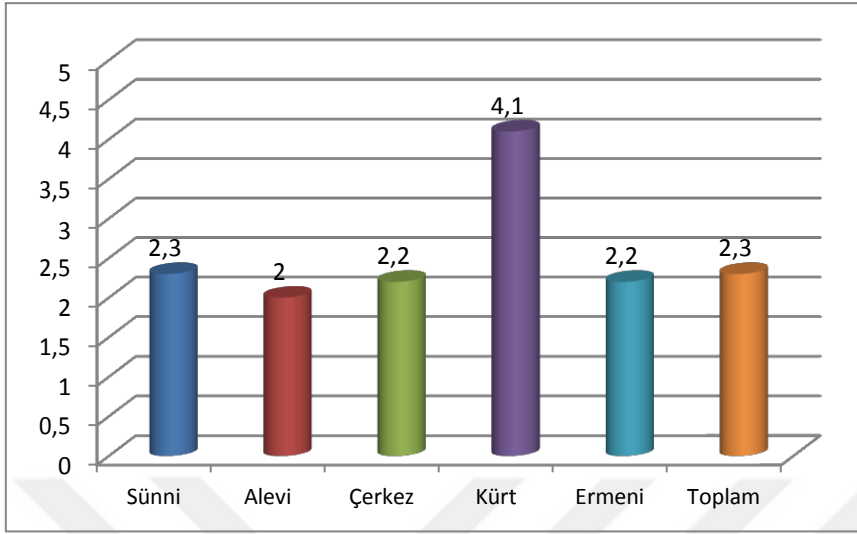
Tablo 17. Kadın seçmenlerin oy verirken partinin proje ve vaatlerine göre oy tercihini belirleme durumuna farklılık analizleri: Varyans analizi tablosu

Etnisite	Sayı	Ortalama	Standart Sapma		Farklılıklar
Sünni	292	2,3	,811		Alevi,Kürt
Alevi	100	2,0	,745	Levene =5,256	Sünni,Kürt
Çerkez	60	2,2	,939	p=0,00	Kürt
Kürt	30	4,1	,521	Welch=85,511 p=0,000	Sünni,Alevi,Çerkez,Ermeni
Ermeni	13	2,2	,639	Post-hoc=Dunnett T3	Kürt
Toplam	495	2,3	,919		

Not: Farklılık analizleri 0,05 düzeyinde yapılmıştır.

Tablo 17. Verilerine göre: Kadın seçmenlerin etnik kimliğe göre partinin proje ve vaatlerini dikkate alarak oy tercihini belirleme durumu varyans analizinde: Levene testi sonucuna göre elde edilen $p=0,00 < 0,05$ olduğundan gruplar arası varyanslar eşit değildir ve grup ortalamaları arasında %95 olasılıkla anlamlı bir fark olduğu welch testi ile ($p=0,000 < 0,05$ olduğundan) tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında fark bulunduğu ise Dunnett T3 post-hoc testi ile incelenmiştir.

Grafik 4: Kadın seçmenlerin oy verirken partinin proje ve vaatlerine göre oy tercihini belirleme durumu:

Grafik 4. Göstermektedir ki: Partinin geçmiş dönem çalışmalarının ve vaatlerinin yeni dönem oy verme davranışlarına etkileri incelendiğinde: En çok etkilenen grubun ciddi bir fark ve 4,1 ortalama ile Kürtlerin olduğu gözlenmektedir. Diğer grupların partinin vaatlerinden etkilenme durumu birbirine yakın olmakla beraber sırasıyla 2,3 ortalama ile Sünniler, 2,2 ortalama ile Çerkez ve Ermeniler, 2,0 ortalama ile de Aleviler yer almaktadır.

Oy verirken partinin vaatlerinden etkilenme durumu seviyesinin Etnik gruplar arası farklılıklarını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucuna göre:

- Kürtler oy verirken partinin vaatlerinden; Sünni, Alevi, Çerkez ve Ermenilerden daha fazla,
- Sünniler oy verirken partinin vaatlerinden; Alevilerden daha fazla Kürtlerden daha az,
- Çerkezler oy verirken partinin vaatlerinden; Kürtlerden daha az,
- Ermeniler oy verirken partinin vaatlerinden; Kürtlerden daha az;
- Aleviler oy verirken partinin vaatlerinden; Sünnilerden ve Kürtlerden daha az etkilenmektedir.

H₄₀ hipotezi **red** edilirken, farklılığın olduğunu savunan “**H_{4a}**: Kadın seçmenlerin Partinin Proje ve Vaatlerine göre oy verme davranışı, etnisiteye göre farklılık göstermektedir” hipotezi **kabul** edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

XV. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma etnik kimlik kavramının oy verme davranışları üzerindeki etkileri saptamak amacıyla, Sivas ilinde ikamet eden farklı etnik gruplara mensup kadınlar üzerinde yapılmıştır. Çalışmada iki temel teori esas alınmıştır. Kimlik kavramının oluşum ve temellerini grup bazında açıklayan sosyolojik modelden, kimlik oluşum temellendirmesi bakımından faydalanılırken, Seçmen davranışlarını psikolojik faktörlerle açıklayan sosyo psikolojik modelden ise bireyin davranışsal etkileşim unsurlarını açıklamada faydalanılmıştır. Oy verme davranışlarının etnik yapılara göre değişiklik gösterdiği düşünülen: İnanç, eşten etkilenme, parti ideolojisi, parti projeleri ve vaatleri unsurlarının etkilerini incelemeye yönelik yapılan saha araştırması sonuçlarına göre ulaşılan bulgular şunlardır:

Farklı etnik gruplara mensup kadın seçmenler oy verirken parti başkan adayının hangi inanca mensup olduğundan etkilenmektedir. Bu etkileşim en fazla Kürtlerde görülürken diğer gruplara oranla en az Alevilerde görülür. Genel bakımdan ortalamalar değerlendirildiğinde tüm gruplarda inanç değişkeni pozitif yönlü anlamlı ilişkiyi doğrulamaktadır. Bir diğer araştırma sorunu olan parti kimliği ve ideolojisinin etkilerine bakıldığında: Yine tüm gruplarda pozitif yönlü anlamlı ilişki görülmektedir. Tüm gruplar arasında Alevilerin parti kimliği ve ideolojisini seçim tercihinin birinci nedeni olarak gördükleri saptanmıştır. Kürtler ve Sünniler de neredeyse aynı oranda ideolojik oy verirken bu oran gruplar arası en az Ermenileri etkilemektedir. Genel ortalamalar değerlendirildiğinde tüm seçmenlerin seçim tercihlerini belirleyen en önemli unsurun parti kimliği ve ideolojisi olduğu görülür. Partinin ve başkan adayının yaptığı proje, çalışma ve vaatlerin yeni oylara etkisine baktığımızda kürtler dışında tüm gruplarda negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Geçmiş dönem çalışmalarını en çok dikkate alan etnik grubun Kürtler, en az dikkate alan grubun ise Aleviler olduğu görülür. Genel ortalama değerlendirildiğinde tüm grupların oy verirken başkan adayının proje vaat ve çalışmalarını aynı oranda dikkate almadığı görülür. Etnik gruplar içerisinde kürtlerin pozitif yönlü anlamlı ilişkiyi doğruladıkları, diğer tüm grupların ise negatif yönlü anlamlı ilişkiyi doğruladıkları görülmektedir.

Son olarak oy verirken eşten etkilenme oranlarına baktığımızda gruplar arası en çarpıcı farklılığı bu değişkende görürüz. Alevilerin oy verirken eşlerinden kesinlikle etkilenmedikleri söylenebilir. Sünni ve Ermeniler oy tercihini belirlerken eşinden az etkilenen diğer grupları oluştururken, Çerkezlerin eşlerin siyasi fikirleri ile kendi fikirleri arasında kararsız kaldıkları; Kürtlerin ise oy verirken eşlerinden etkilendiği görülmektedir.

Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında; kadın seçmenler oy verirken en çok partinin ideolojisini dikkate almaktadır. Başkan adayının hangi inanca mensup olduğu da seçmene göz kırpan diğer unsurlardan birisidir. Buna karşın etnisite en büyük farkını eşten etkilenme değişkeninde gösterir. Alevi Sünni ve Ermeni hanımlar oy kararlarını eşlerinden etkilenmeden verirken Kürt hanımlar eşlerinin siyasi tercihlerine göre karar verirler. Çarpıcı bulgulardan birisi de neredeyse tüm Alevi hanımların onayından geçmiş olan ideoloji unsurudur. Diyebiliriz ki Alevi hanımların oylarını belirlerken en çok parti kimliği ve ideolojisine dikkat ederken, Sünni ve Çerkeş hanımlar parti liderinin inancına, Kürt hanımlar ise parti ideolojisi, eşlerinin kararları ve parti liderinin inancına dikkat etmektedir.

Elde edilen bulgular yapılan benzer çalışmalardan farklı olarak hem kadın seçmen hem de etnik kimlik bakımından seçmenin oy verme davranışlarına akademik bakışla yeni bir boyut kazandırmıştır. Günümüze kadar yapılan tüm araştırmalarda, kadın seçmenlerin eşlerinden etkilenmesi, parti kimliği, ideolojik varsayımların hiçbirisi etnisite bağlamında değerlendirilmemiştir. Tüm bu kavramlar etnik kimlik çatısı altında değerlendirildiğinde öngörülen varsayımlar doğrulanarak önemli yeni bulgularla literatüre katkı sağlamıştır.

Çalışmanın etnik kimlik gibi önemli bir başlıkta incelenmesi en büyük zorluktur çünkü her ilin etnik dokusu birbirinden farklıdır ve tüm etnik yapıları bir arada bulmak oldukça zordur. Bu bağlamda olabilecek en geniş etnik yelpazeyi barındıran illerden birisi örneklem olarak seçilse dahi, Türk etnik yapısını tamamıyla incelemekte yetersiz kalınmıştır. Sözelimi bölgede Laz ve Gürcü gurupların bulunmayışı önemli birer eksikliklerdir.

Grupların eğitim, yaş, medeni hal gibi demografik unsurlarını incelemede betimleyici analizden faydalanılırken; varsayımlarımızı doğrulayan en önemli değişkenleri: İnanç, eşten etkilenme, parti kimliği ve ideoloji gibi unsurların faktörlerini belirlemede Faktör analizinden, Faktörlerin birbiri ile ilişkilerini analizde ise Oneway anova testinden faydalanılmıştır. Tüm bu veriler SPSS 21 programı ile sağlanmıştır.

Son olarak iki temel teori ışığında yola çıktığımız varsayımlarımıza sosyolojik teori etnik grupların belirlenmesi ve grup bazında incelemeye alınması noktasında katkı sağlarken, sosyo-psikolojik teorinin kültürel unsurların göz ardı edilmemesi gerekliliğinden yola çıkılarak etnik grupların kültürel farklılıkları, davranışsal olarak ortaya konulmuştur.

Özetle Columbia ekolü çalışmanın temel duraklarını gösterirken; Michigan ekolü, bu durakta dikkat edilmesi gereken unsurları anlamada katkı sunmuştur. Çalışma sonuçları ve elde edilen bulgulara göre en büyük eksiklik: Öncelikli olarak etnik farklılıkların geniş saha çalışmalarıyla incelenmesi gerektiği ve kimlik kavramının değişen sosyolojik dinamikler hesaba katılarak yeniden ele alınmasıdır.

X. ÖNERİLER TARTIŞMA

İki temel teori ışığında yapılan çalışma sonuçlarına göre Columbia Ekolünün dayanmış olduğu sosyolojik yaklaşımın temelinde yer alan, politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özelliklerin (bölünmeler) belirleyici rol oynayışı; dinsel, etnik farklılıkların ise toplumsal bölünmelerin temel kaynağı olarak görülmesi bakımından eleştirilir. Farklı etnik grupların sınanmış olduğu alan araştırmasında bazı faktörlerde bölünmelerin siyasal izleri görülse de, genel oy verme tercihleri kapsamında yüksek oranda ortak veriler gözlemlenmektedir. Söz gelimi Alevi ve Sünni hanımların oy verirken eşlerinden etkilenmedikleri, ya da tüm grupların oy verirken parti kimliği ve ideolojisini en önemli unsur olarak görmeleri ortak kanaatlerin oluşabileceğinin göstergesidir. Seçmen davranışlarını ifadeden diğer yaklaşım Sosyo-psikolojik yaklaşımdır ve bu yaklaşım seçmenlerin çocukluktan itibaren ailesinden ve yakın çevresinden etkilenerek sosyalleşip siyasi tercihlerinin bu etkileşimle temellendiğini ifade eder. Özellikle kişilerin küçük yaşlarda etkileşim içerisinde olmaları nedeniyle partilere karşı psikolojik bir bağ duyduklarını savunur. Bu bağı araştırmamız içerisinde ulaşılan sonuçlarla görmek mümkündür. Gruplar arası kıyaslama yapıldığında oy verirken aile-çevre-grup psikolojisinin etkili olduğu hipotezlerin doğrulanışı ile açıkça görülmüştür.

Araştırma sonuçları göstermektedir ki; kendi içlerinde tutarlılık arz etse de farklı sonuçların oluşabileceği yapılar bulunmaktadır. Bu nedenle sürekli evirilen teknolojik, siyasal, sosyal, toplumsal yapılar göz ardı edilmemelidir ve bu alanda geniş çaplı çalışmalar yapılmalıdır. Çalışma sonuçları gereği en büyük zorluk tüm etnik gruplar üzerinde çalışma yapılamamasıdır. Bu bağlamda incelenen beş farklı etnik yapı içerisinde seçim tercihlerini oluşturması bakımından her grubun oldukça farklı değişkenlerden etkilendikleri görülmüştür. Tüm bu veriler aynı toplum içerisinde yaşayan insanların farklı sosyolojik faktörlerden beslendiğini göstermektedir ki; bu da yeni bir sorun olarak sosyal yapıların dinamizmi sorunsalını ortaya çıkarmıştır. Ulaşılan bulgular yapılacak akademik çalışmaların, dinamik sosyal faktörler üzerinden yeniden araştırılma gerekliliğini doğurmuştur. Özetle hem siyasal bilimler hem toplum bilimleri hem de sosyal bilimler açısından kültürel değişimlerin sosyolojik etkileri incelenmelidir.

XI. KAYNAKLAR

- Akbulut, Örsan Ö. (2001). “*Ulusal Siyaset –Yerel Siyaset İlişkisi Bağlamında 1963*”
- Akgün, Birol (2002). *Türkiye’de Seçmen Davranışı Partiler Sistemi ve Siyasal Güven* (Ankara: Nobel Yayınevi).
- Akgün, Birol, (1999). “*Türkiye’de Seçmen Davranışının Ekonomi Politik’i Üzerine Bir Model Denemesi*”, Liberal Düşünce, 14(4).
- Arslan, Mustafa. (2004). “*Kültürel Bağlamda Din*”, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, S. 1, ss. 189-205.
- Akgün, B. (2007). *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler ve Siyasal Sistem*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Andrews Peter A. (1992). *Türkiye’de Etnik Gruplar*, çev: Mustafa Küpüsoğlu, İstanbul: Ant Yayıncılık.
- Akşit, Bahattin. (1985). *Köy Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişme Ankara*: Turhan Kitabevi.
- Aktan, Coşkun Can ve Dilek Dileyici (2001). “*Kamu Ekonomisinde Karar Alma ve Oylama Yöntemleri*”, *Kamu Tercih ve Anayasal İktisat Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, ss. 12-25.
- Alcoe, Glen, (2000). *Economic Theories of Voting and the Political Business Cycle: A Cross –National Comparative Analysis*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, University of Essex,
- Arslan, A. (2007). “*Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Türkiye’nin Siyasi Yapısı*”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-32.
- “*Yerel Seçimler*”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 10(4): 36-60,
- Atar, Yavuz, (2016). “*Seçim Hukukunun Güncel Sorunları*”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, 23: 211-237.
- Ay, Canan. (2005). “*İşletmelerde Etiksel Karar Almada Kültürün Rolü*”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, S.2, ss.31-52.
- Ayata, Ayşe Güneş (1991). “*İdeolojik Kutuplaşma ve Demokratikleşme: Türkiye ve Yunanistan Arasında Bir Siyasal Davranış Karşılaştırması*”, *Amme İdaresi Dergisi*, 24(1): 29-37

- Başlevent C. (2001). Hasan Kırmanoğlu ve Burhan Şenatalar, “*Empirical Investigation of Party Preferences and Economic Voting in Turkey*”, *European Journal of Political Research*, 44(4).
- Berbercan, Mehmet Turgut. (2010). “*Tarihi Türk Lehçelerinde Geçen Bazı İçecek Adlar Hakkında Leksikal Tespitler*”, *Turkish Studies*, S.4, ss. 914-929.
- Bilgin N. (1995a). *Kollektif Kimlik*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgin N. (1995b). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bostancı N. (1998). ‘*Etnisite, Modernizm ve Milliyetçilik*’, *Türkiye Günlüğü*, S. 50, (Haziran 1998), ss. 38-55.
- Çaha, Ömer, Metin Toprak ve İbrahim Dalmış (2002). “*Seçmenin Parti Tercihinde Rol Oynayan Faktörler (Kırıkkale Örneği)*”, (Der. Ömer Çaha), *Seçmen Davranışı ve Siyasal Partiler*, Gendaş Yayınları, İstanbul, 116-141.
- Çaha, Ö. M. Toprak ve İ. Dalmış (2002a). “*Siyasal Parti Üyelerinde Siyasal Katılım Düzeyi: Kırıkkale Örneği*”,
- Çaha, Ö. M. Toprak ve İ. Dalmış (2002b). “*Seçmenin Parti Tercihinde Rol Oynayan Faktörler (Kırıkkale Örneği)*”, Der. Ö. Çaha, *Seçmen Davranışı ve Siyasal Partiler*, İstanbul: Gendaş Yayınları, 116-141.
- Çaha, Ömer (2008). *Türkiye’de Seçmen Davranışı ve Siyasal Partiler*. Ankara: Orion Kitabevi
- Çetin, Emrah. (2009). “*Türk Dünyasının Ortak Kültür Mirası: Nevruz*”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S. 1, ss. 63-71.
- Chambers, I. (2005) *Göç, Kültür, Kimlik*. (İ. Türkmen, & M. Beşikçi, Çev.) İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Castells M. (2006) *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür*, II. Cilt, çev: Ebru Kılıç, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çiftlikçi, Ahmet (1996). ‘*Siyaset Pazarlaması ve Siyasal Partilerin Malatya’daki Uygulamaları*’ Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Damlapınar, Z. ve Ş. Balcı (2005). “*Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması*”, Selçuk İletişim Dergisi,4(1), 58- 79.
- Danışment, İsmail H. (2012). *Milletlerin Tarifindeki İhtilaflar. M. Türköne içinde, Milletler ve Milliyetçilikler* (s. 319-326). İstanbul, Etkileşim yayınları.
- Demir, Onur. (2010). *Arabesk Kültürün Seçkin Kültüre Uyarlanma Çabalarının Medyadaki Örnekleri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Dikici, Abdullah. (2001). “*Geleneklerin Toplumdaki Yeri ve Önemi*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.2, ss. 251-258.
- Durkheim, E. (2006). “*Toplumsal İşbölümü*”, Çev: Ozankaya, Ö, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Doğan, Adem ve Göksel Göker, (2010). “*Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)*”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 5(2): 159-187.
- Dündar, Alper. (2011). *Aday İmajının Seçmen Tercihi Üzerine Etkisi: Yılmaz Büyükerşen Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercins, Gülay.(2007). “*Türkiye’de Sosyo-Ekonomik Faktörlere Bağlı Olarak Değişen Seçmen Davranışı*”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 9(2): 25-40.
- Erenoğlu, Dilek. (2008). “*Mehmet Kaplan'ın Dil Üzerine Görüşleri*”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 36, ss. 65-80.
- Erjem, Yaşar. Mustafa Çağlayandereli. (2006). “*Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi*”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 1, ss. 15-30.
- Esmer, Yılmaz. (2002). “*At The Ballot Box: Determinants of Voting Behavior in Turkey*”, (edit. Yılmaz Esmer ve Sabri Sayari), Politics, Parties and Elections in Turkey, Lynn Rienner Publishers, Boulder.

- Gellner, E. (2012). Millet Nedir? M. Türköne içinde, *Milletler ve Milliyetçilikler* (s. 83-93). İst: Etkileşim.
- Göka E. (2006). İnsan Kısım Kısım: *Toplumlar, Zihniyetler, Kimlikler*, Ankara: Aşına Kitaplar
- Göçer, Ali. (2012). "Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine", *Türk Dili Dergisi*, S. 729, ss. 50-57.
- Güllüpinar, H. Diker, E. Aslan, E.S. (2013). "Oy Verme Yaklaşımları Bağlamında Aday Merkezli Seçmen Tercih Üzerine Deneysel Bir Araştırma". *Akademik Bakış Dergisi*, 35, 1-21.
- Gündüzöz, Güldane. (2015). "Günümüzde Nevşehir'de Yaşayan Bazı Gelenek ve Kabullere Bir Bakış", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 6, ss. 123-150.
- Güven, Mustafa. (2012). "Kültürün Bir Unsuru Olarak Din", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, S. 1, ss. 933-948.
- Güvenç, Bozkurt. (1979). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Işık, Abdulkadir, (2009). "Kültür ve Kalkınma: Vergi Kültürü Örneği", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, S. 2, ss. 851-865.
- Halkevi.t.y., "Kültürün Temel ve Genel Özellikleri: Kültürün Öğeleri"
Kaynak:<http://halkevi.blogcu.com/kulturun-temel-ve-genel-ozellikleri-kulturun-ogeleri/5478032>, (13.08. 2016).
- Harrop, M. ve W. L., Miller. (1987). *Election and Voters A Comparative Introduction*, London: Mcmillan.
- Kalender, A. (2005). *Siyasal İletişim Seçmenler ve İkna Stratejileri*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Karadaoğan, E. (2004). "Seçmenin Siyasal Tutumunun Oluşmasında Siyasetçinin İkna Becerilerinin Etkisi", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 21(20), 243-248.
- Kalaycıoğlu, Ersin. (1993). 'Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme', İstanbul Üniversitesi SBF Yayını, İstanbul.

- Kalaycıoğlu, Ersin. (1999). "The Shaping of Party Preferences in Turkey: Coping with the Post-Cold War Era", New Perspectives on Turkey, Vol: 20.
- Kaplan, Mehmet. (1987). *Türk Milletinin Kültürel Değerleri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kaplan, Mehmet. (2015). *Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kaya, F. (2005). "Yerel Gazetelerin Okuyucularının Siyasi Tercihlerine Etkisi" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kösecik, Muhammet. (2005). "Türkiye'de Yerel Seçimler", (edt.Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik), *Yerel Yönetimler Üzerine: Güncel Yazılar-1*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.253-274.
- Kılıç, Recep. (2015). *Din ve Kültür İlişkisi Üzerine*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Koçak, Kemal. (2010). "Tarih-Kültür-Kalkınma İlişkisi Üzerine", Teori ve Uygulamada Tarih Eğitimi, Kaynak: <http://tarihegitimi.blogcu.com/tarih-kultur-kalkinma-iliskisi-uzerine/8606429>, (Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2016).
- Kurt, A. (2012). *Din Sosyolojisi*. İst: Sentez
- Miller M. M ve ark (1998). *Framing the Candidates in Presidential Primaries: Issues and Images in Press Releases and News Coverage*, *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75 (2), 312-324.
- Maalouf A. (2012). *Ölümcül Kimlikler*, çev. Aysel Bora, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Nakip A. (2006). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve Uygulamalar*, Sayfa:146, Tablo 3-11, 2.basım, Seçkin, Ankara.
- Nakip A. (2006). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve Uygulamalar*, Sayfa:428, 2.basım, Seçkin, Ankara.
- Nakip A. (2006). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve Uygulamalar*, Sayfa:429, 2.basım, Seçkin, Ankara.
- Özdamar, K. (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özkan, A. 2004, *Siyasal İletişim*, İstanbul: Nesil Yayınları.

- Özer, İnan ve Mehmet Meder. (2008). *Siyasal Katılma ve Seçmen Davranışı*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Özcan, Y. Z. (1998). "Siyasi Parti Tercihlerini Belirleyen Etmenler: İstanbul Örneği", *Toplum ve Bilim*, 76: 188-212.
- Özsoy, Osman (2002). *Türkiye'de Seçmen Davranışları ve Etkin Propaganda*, İstanbul: Alfa Basım Yayın
- Özsoy, Osman. (2009). *Seçim Kazandıran Siyasal İletişim*, İstanbul: Pozitif Yayınları
- Odabaşı, Fatma. (2014). "Dindarlık Göstergesi Olarak Dil / Dil Dindarlığı", *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S. 1, ss. 123-154.
- Oskay, Ünsal. (1997). *İletişimin ABC'si*, İstanbul: Der Yayınları.
- Perrot, Jean. (1998). *Dilbilim*, İstanbul: İletişim Yayınları Cep Üniversitesi.
- Renan, E. (2012). "Millet Nedir" M. Türköne içinde, *Milletler ve Milliyetçilikler* (s. 43-57). İstanbul, Etkileşim.
- Swanson, D. L. (1993). "Fragmentation, the Field and the Future", *Journal of Communication*,
- Stegmaier (2001). *Mary Ann, Voting Behaviour Transition Country*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, The University of Iowa.
- Somersan S. (2004). *Sosyal Bilimlerde Etnisite ve Irk*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Stevenson N. (2006). "Identity", *The Cambridge Dictionary of Sociology*, ed. Bryan S. Turner, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sencer, Muzaffer ve Yakut Irmak. (1984). "Toplum Bilimlerinde Yöntem" İstanbul: Say Yayınları,
- Mardin Ş. (1996). *Power, Civil Society and Culture in the Ottoman Empire, Comparative Studies in Society and History*, 11/13, July.
- Tan, Mine. (1981). *Toplum Bilime Giriş*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Türköne, M. (2012). *Milletler ve Milliyetçilikler*. İstanbul, Etkileşim yayınları
- Todaie, *Yerel Seçimler Panoraması (1963-1999)*. TODAİE, Ankara, 2001.
- "Teorik Temelleri ve Türkiye Üzerine Genel Bir Değerlendirme", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 61(1), 103-116.

- Tosun, Cengiz. (2005). "*Dil Zenginliği, Yozlaşma ve Türkçe*", Journal of Language And Linguistic Studies, S. 2, ss. 136-154.
- Tuna, T. Sibel. (2006). "*Türk Dünyasındaki Düğünlerde Koltuklama ve Kırmızı Kuşak Bağlama Geleneği*", Bilig Dergisi, S. 38, ss. 149-160.
- Turan, Şerafettin. (2014). *Türk Kültür Tarihi: Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğine*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Uztuğ, F. (2004). *Siyasal İletişim Yönetimi*, İstanbul: Mediacat Yayınları.
- Weber, M. (2012). Millet. M. "*Türköne içinde, Milletler ve Milliyetçilik*" (s. 59-68). İst: Etkileşim.
- Yanmış, M. ve Kahraman, Bayram (2012). "*Sosyal Hareketlerin Etkisiyle Dönüşen Şehir Hayatında Gençlerin Değerleri: Diyarbakır Örneği*" II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu 16-18 Kasım 2012, Değerler Eğitim Merkezi, İstanbul.
- Yanık C. (2013). *Dünyada ve Türkiye'de Çok kültürlülük*, Bursa: Sentez Yayınları. (Önem)
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. 2008. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Tolga. (2014). "*Saussure'den Bakhtin'e Dil-Kültür İlişkisi: Tümü Kapsayıcı Olgu*", İdil Dergisi, S.11, ss. 115-136.

XII. EKLER

EK1: Anket Örneği

Değerli Katılımcı;

Bu çalışma Sivas İlinde Yaşamakta olan 18 / 65+ yaş arası farklı etnik gruplara mensup kadın seçmenlerin yerel seçimlerde oy verme davranışları üzerinde etnisite etkilerini saptamaya yönelik hazırlanmıştır. Araştırma bilimsel yöntemlere uygun olarak hazırlanmış olup, siyasal bilimler ve Halkla İlişkiler alanında yeni bilimsel veriler ortaya koymayı amaçlamaktadır. Eş ile ilgili sorulara bekar hanımların eş yerine baba yahut ağabeylerini koymaları rica olunur. Ankette yer alan ifadelerin sizin için ne ölçüde uygun olduğunu belirtmeniz istenmektedir. Eğer bir ifadeye **hiç katılmıyorsanız (1); katılmıyorsanız (2); az katılıyorsanız (3); katılıyorsanız (4);tamamen katılıyorsanız (5)** rakamını daire içine almanız gerekmektedir. Çalışma özelliği sebebiyle isimler ve kişilik hakları saklı tutulacaktır. Araştırmannın sağlıklı sonuçlara ulaşması anketi titizlikle ve samimiyetle doldurmanıza bağlıdır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder saygılar sunarım.

Nurgül ERGÜL
Avrasya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Halkla İlişkiler Anabilim Dalı

DEMOGRAFİK SORULAR

1. Dini İnancınız	5. Kişisel Aylık Gelir Durumunuz?
☐ Müslüman ☐ Hristiyan ☐ Musevi ☐ Ateist ☐ Muhafazakar	☐ Asgari Ücret ☐ 751-1500 TL ☐ 1501-2500 TL ☐ 2501 TL ve üzeri
2. Medeni Durumunuz?	6. Mesleğiniz?
☐ Evli ☐ Bekar	☐ .....
3. Yaşınız	7. Hangi etnik Gruba Mensupsunuz?
☐	Alevi ( ) Çerkez ( ) Ermeni ( ) Kürt ( ) Sünni ( )
4. Eğitim Durumunuz?	
☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisans üstü	

(1) Hiç katılmıyorum					
(2) Katılmıyorum					
(3) Kararsızım					
(4) Katılıyorum					
(5) Tamamen Katılıyorum	1	2	3	4	5
1. Mensup olduğum grubun ideolojik duruşu tercihimde etkilemektedir.					☐
2. Mensup olduğum aile ve dostlarımla siyasi görüşleri siyasi tercihimde etkilemektedir.					☐
3. Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremle siyasi görüşleri siyasi tercihimde etkilemektedir.					☐
4. Parti Kimliği ve ideolojisi, yerel seçimlerde siyasi tercihimde etkiler.					☐
5. Oy vermiş olduğum partinin (sağ / sol /demokrat/muhafazakar/laik) olup olmadığı siyasi tercihimde etkiler.					☐
6. Oy verirken Parti kimliği, parti liderinden daha fazla siyasi tercihimde etkilidir.					☐
7. Oy verirken Liderin özellikleri, parti kimliğinden daha fazla siyasi tercihimde etkilidir.					☐
8. Partinin propaganda çalışmaları siyasi tercihimde etkiler					☐

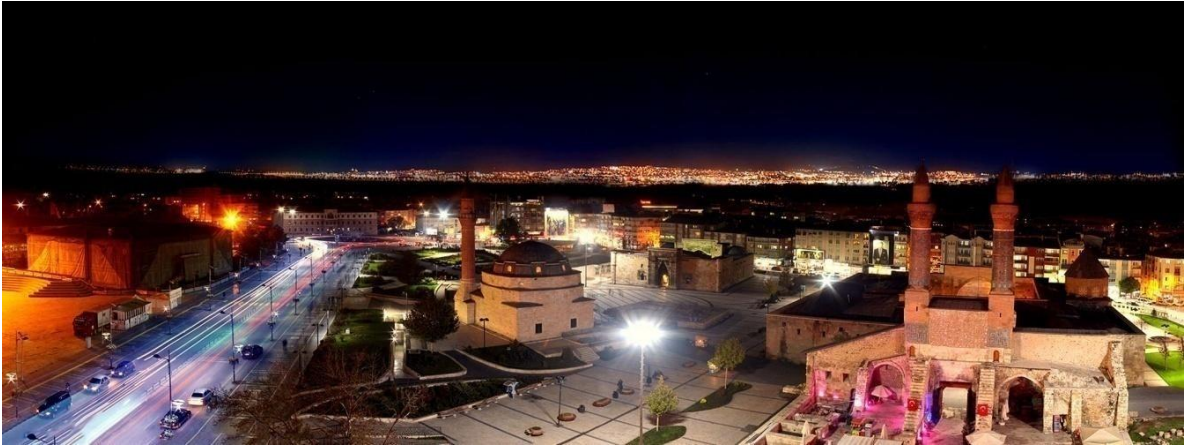

	1	2	3	4	5
(1) Hiç katılmıyorum					
(2) Katılmıyorum					
(3) Kararsızım					
(4) Katılıyorum					
(5) Tamamen Katılıyorum					
9. Partinin seçim programı, kullanılan müzikler,yaptıkları mitingler siyasal tercihim etkiler.					
10. Başkan adayının yerel tvlerde yapmış olduğu programlar, gazete yayınları, köşe yazıları, broşürler, fotoğraflar siyasi tercihim etkiler.					
11. Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler.					
12. Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.					
13. Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.					
14. Parti ve adayın proje ve vaatleri siyasi tercihim etkiler.					
15. Parti ve aday söylemleri , adayın kişisel özellikleri, siyasi tercihim etkiler.					
16. Parti ve adayların hangi inanca mensup oldukları, siyasi tercihim etkiler.					
17. Parti ve başkan adayının hangi etnik gruba mensup olduğu siyasi tercihim etkiler.					
18. Parti ve Adayın düşünce, inanç ve haklarımıza yönelik vaatleri siyasi tercihim etkiler.					
19. Oy vereceğim adayın geçmişte yaptığı çalışma ve uygulamalar siyasi tercihim etkiler.					
20. Oy vereceğim partinin geçmiş dönem çalışmaları siyasi tercihim etkiler.					

XIII. SİVAS FOTOĞRAFLARI

XV. ÖZGEÇMİŞ

02.03.1988 tarihinde Sivas' ta doğdum. Sivas Muzaffer Sarısözen İlköğretim Okulu ve Sivas Kongre Lisesi mezunuyum. Cumhuriyet Üniversitesi Radyo Televizyon Programcılığı ve Anadolu Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunuyum. 5 yıl ulusal yayın yapan bir televizyon kanalında genel yayın yönetmenliği yaptım. Şuan bir yardım kuruluşunun proje danışmanlığını yapmaktayım.

